

Treball de Fi de Grau

Títol

Evolució del discurs informatiu dels mitjans de comunicació, en els casos de menors assassinats víctimes de la violència vicària: Anàlisi de dos casos molt mediatitzats

Autoria

Tània Lorenzo Torriente

Professorat tutor

Isabel Muntané Rodríguez

Grau

Comunicació Audiovisual	
Periodisme	X
Publicitat i Relacions Públiques	

Tipus de TFG

Projecte	
Recerca	X

Data

1 de juny de 2022

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	Evolució del discurs informatiu dels mitjans de comunicació, en els casos de menors assassinats víctimes de la violència vicària: Anàlisi de dos casos molt mediatitzats		
Castellà:	Evolución del discurso informativo en los medios de comunicación, en los casos de menores asesinados víctimas de la violencia vicaria: Análisis de dos casos muy mediatizados		
Anglès:	Evolution of the informative discourse in the media, in cases of murdered minors victims of vicarious violence: Analysis of two highly mediated cases		
Autoria:	Tània Lorenzo Torriente		
Professorat tutor:	Isabel Muntané Rodríguez		
Curs: 4t	2021/22	Grau:	Comunicació Audiovisual
			Periodisme
			Publicitat i Relacions Públiques
			X

Paraules clau (mínim 3)

Català:	Violència vicària, Menors, Mitjans de comunicació, Anàlisi del discurs
Castellà:	Violencia vicaria, Menores, Medios de comunicación, Análisis del discurso
Anglès:	Vicarious violence, Minors, Media, Discourse analysis

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	Aquest treball pretén fer una anàlisi sobre el tractament dels assassinats per violència vicària a quatre mitjans de comunicació espanyols (<i>La Vanguardia</i> , <i>l'ABC</i> , <i>El País</i> i <i>El Periódico</i>) a partir de dos casos molt mediàtics que estan separats en el temps. L'objectiu principal és esbrinar si hi ha hagut una evolució o canvi del discurs a la premsa escrita espanyola, en relació a les notícies sobre menors assassinats víctimes de la violència vicària, des del 2011 fins a l'actualitat.
Castellà:	Este trabajo pretende realizar un análisis sobre el tratamiento de los asesinatos por violencia vicaria en cuatro medios de comunicación españoles (<i>La Vanguardia</i> , <i>ABC</i> , <i>El País</i> y <i>El Periódico</i>) a partir de dos casos muy mediáticos que están separados en el tiempo. El objetivo principal es averiguar si ha habido una evolución o cambio del discurso en la prensa escrita española, en relación con las noticias sobre menores asesinados víctimas de la violencia vicaria, desde 2011 hasta la actualidad.
Anglès:	This paper aims to analyze the treatment of vicarious violence murders in four Spanish media (<i>La Vanguardia</i> , <i>ABC</i> , <i>El País</i> and <i>El Periódico</i>) from two highly mediated cases that are separated in time. The main objective is to find out if there has been an evolution or change of discourse in the Spanish written press, in relation to the news about murdered minors victims of vicarious violence, from 2011 to the present.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	2
2. MARC TEÒRIC	4
2.1. Violència vicària: definició	4
2.2. Àmbit jurídic	4
2.3. Diferenciació entre violència de gènere i violència masclista	6
2.4. Anàlisi del discurs	7
2.4.1. Què és el discurs i com és construït pels mitjans de comunicació ?	7
2.4.2. Què és l'anàlisi del discurs ?	9
2.4.3. Petita introducció als mitjans de comunicació examinats	10
3. METODOLOGIA	13
3.1. Objecte d'estudi	13
3.2. Objectius de la investigació	14
3.2.1. Objectiu principal	14
3.2.2. Objectius específics	14
3.3. Preguntes d'investigació	14
3.3.1. Preguntes principals	15
3.3.2. Preguntes específiques	15
3.4. Hipòtesis	15
3.5. Criteris metodològics	16
3.5.1. Mètode d'investigació	16
3.5.2. Mostra	17
3.5.3. Mètodes i indicadors	21
4. ANÀLISI DE LES NOTÍCIES	26
5. CONCLUSIONS	58
6. BIBLIOGRAFIA	62
7. ANNEXOS	75

1. INTRODUCCIÓ

El present treball de fi de grau és un estudi de l'evolució informativa dels mitjans de comunicació, en els casos de menors assassinats víctimes de la violència vicària.

La violència vicària és un tipus de violència de gènere. Consisteix en qualsevol mena de violència exercida contra els fills i filles amb la finalitat de provocar dany psicològic a la mare, tal com s'explica a la **Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista**. És una forma d'abús dins el nucli familiar en què l'home violent té una sèrie de conductes dirigides als fills i filles amb l'objectiu de fer mal o fer xantatge a la dona, perquè aquest compleixi la seva voluntat, i mantenir el poder sobre ella. Un exemple de xantatge, com bé conta Sonia Vaccaro, psicòloga experta en violència vicària, és quan el marit amenaça a la dona dient-li que si trenca la relació sentimental, farà mal o traurà als fills i/o filles.

Gran part d'aquestes violències es viuen en determinades situacions, com pot ser en un procés de separació o bé quan la dona vol refer la vida amb una altra persona. La violència vicària no segueix un paràmetre i està present cada dia amb amenaces, humiliacions, abusos i maltractament psicològic, per tenir el control sobre la dona a través dels fills i filles. La conseqüència més extrema i més visible socialment que té aquesta violència és l'assassinat dels fills o filles, però hi ha indicadors previs com l'amenaça d "et trauré als fills". També hi ha signes anteriors a quan els nens i nenes retornen a casa de la mare després de les custòdies compartides, com per exemple, que el pare parli malament de la mare davant els fills, que trenqui coses que els hi ha donat la mare, o que interrompi els tractaments mèdics dels fills quan estan amb ell.

No va ser fins a l'any 2012 que se li va posar un nom concret a aquest tipus de violència. El terme de violència vicària va ser encunyat per la psicòloga clínica i forense Sonia Vaccaro, i va ser inclòs al Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere l'any 2017.

Crec que és important fer un treball sobre la violència vicària, entre altres raons, perquè en aquest últim any s'han duplicat els casos de nens i nenes assassinats pels pares respecte a l'any anterior (3 l'any 2020 i 7 l'any 2021), i la violència contra les dones és cada vegada més habitual, o almenys, més coneguda. És rellevant per poder esbrinar si hem de canviar la manera en què es comuniquen aquests casos tan greus, si d'alguna manera els mitjans de comunicació poden arribar a promoure canvis en la població per tal de frenar la gravetat de la situació, i per saber si els fets s'estan comunicant de la millor manera, a través d'analitzar les notícies seguint els indicadors establerts. És a dir, si els periodistes segueixen una pauta lingüística o de redacció, cada vegada que s'ha de comunicar un cas extrem de violència vicària, per intentar enviar un missatge de denúncia a la societat a través de les notícies publicades i així incidir de manera positiva en la lluita contra la violència.

Partint d'aquesta base, vull aprofundir en la manera en què els mitjans de comunicació tracten el tema de la violència vicària. Més concretament, em centraré a analitzar dos casos molt mediàtics. El primer fa deu anys, el cas dels nens de Còrdova, la Ruth i el José, que van ser assassinats a mans del seu pare. I el cas més actual de les nenes de Tenerife, l'Anna i l'Olivia, també assassinades pel pare. L'objectiu principal és saber si hi ha hagut una evolució en la comunicació periodística a l'hora d'informar sobre la violència vicària.

2. MARC TEÒRIC

2.1. Violència vicària: definició

La violència vicària és un terme que va encunyar la psicòloga Sonia Vaccaro l'any 2012, i va definir com a aquella violència que s'exerceix sobre els fills i filles amb l'objectiu de fer mal a les dones. La intenció de l'agressor és infligir el màxim mal possible per tal que la dona no es recuperi mai d'aquest dolor.

2.2. Àmbit jurídic

No és fins a l'any 2017, que en l'àmbit estatal trobem definida la violència vicària en termes legals. Aquell any el govern espanyol signa el *Pacte d'Estat contra la violència de gènere*¹. Després de diverses negociacions parlamentàries, aquest pacte d'estat es va aprovar sense cap vot en contra. Alguns dels eixos d'actuació que es van reiterar són la creació d'accions de sensibilització de la societat; la millora de la resposta institucional a través d'utilitzar al màxim els recursos disponibles; el perfeccionament de l'assistència, ajuda i protecció a les dones víctimes de violència de gènere i als seus fills i filles; la intensificació de la protecció de menors; i la millora del coneixement dels tipus de violència, entre altres eixos. L'aplicació d'aquest pacte és important, ja que garanteix la millora del sistema per a l'erradicació de la violència de gènere independentment del partit polític que governi en cada legislatura.

En l'àmbit autonòmic, l'any 2008 Catalunya va aprovar la *Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista*, una llei pionera, ja que va ser consensuada per les organitzacions feministes i els partits polítics, i que fins i tot avui dia, es pot considerar com la llei més avançada en matèria de violència masclista a

¹ Delegació del Govern per la Violència de Gènere. (2019). Pacto de Estado contra la violencia de género.

13/03/2022, de Gobierno de España. Lloc web:

<https://violenciagenero.igualdad.gob.es/pactoEstado/docs/FolletoPEVGcastweb.pdf>

l'Estat espanyol. Es defineix la violència masclista com la violació dels drets humans a través de la violència que exerceixen els homes contra les dones pels diferents mitjans enumerats en l'article 4 d'aquesta llei². Les quatre formes que contemplava l'article en les que es podia exercir la violència masclista eren la física, la psicològica, la sexual i l'econòmica. L'any 2008 encara no es parlava de violència vicària, ja que el terme no es va encunyar fins quatre anys més tard.

Passats uns anys, concretament l'any 2020, es van modificar alguns articles de la llei de l'any 2008 i es va introduir el terme violència vicària a la llei catalana. Com bé s'indica en la Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, " la violència vicària consisteix en qualsevol mena de violència exercida contra els fills i filles amb la finalitat de provocar dany psicològic a la mare ". Concretament, trobem aquesta definició en l'article 3, modificació de l'article 4 de la Llei 5/2008. Tal com s'indica en l'article 3.3 ³, " s'entén que les diverses formes de violència masclista són també violència contra la dona quan s'exerceixin amb l'amenaça o la causació de violència física o psicològica contra el seu entorn afectiu, especialment contra els fills i filles o altres familiars, amb la voluntat d'afligir la dona." Per tant, és amb aquesta modificació que la violència vicària s'introdueix en el marc legal català.

I per últim en l'àmbit autonòmic català, l'any 2021 es va aprovar el *Decret Llei 26/2021, de 30 de novembre, de modificació del llibre segon del Codi civil de Catalunya en relació amb la violència vicària* ⁴ per protegir la vida i seguretat dels menors en els casos de violència vicària. Com bé s'explica al BOE, això s'ha fet així perquè la realitat ha mostrat que els mecanismes establerts fins ara per a protegir els menors no han sigut prou efectius, i la majoria de conductes violentes cap a ells succeeixen quan la parella està separada, durant el règim d'estades amb el pare.

² Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista

<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2008-9294>

³ Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/8303/1828756.pdf>

⁴ President de la Generalitat de Catalunya. (2022). Disposiciones generales. 17/03/2022, de Boletín Oficial del Estado Sitio web: <https://www.boe.es/eli/es-ct/dl/2021/11/30/26/dof/spa/pdf>

És per això, que aquest decret llei ha modificat articles del Codi Civil de Catalunya lligats a la guarda, estades i comunicacions dels fills i filles en els casos de violència de gènere.

Una de les principals novetats que s'ha introduït és que els jutges estan obligats a prohibir al progenitor – amb indicis fonamentats d'haver comès actes de violència familiar o masclista – les estades, visites i comunicacions amb els seus fills o filles. Abans, no existia aquesta obligació i la prohibició depenia només de la sentència dictada pel jutge. A més, ja no serà necessari el consentiment del progenitor que es troba en un procés penal, perquè el menor pugui rebre atenció i assistència psicològica. Fonamentalment, l'objectiu amb aquest decret llei és disminuir la xifra de menors que moren a mans dels seus pares i que són víctimes de violència vicària.

2.3. Diferenciació entre violència de gènere i violència masclista

Quant als conceptes, una vegada explicat el marc legal on es tipifiquen els diferents tipus de violència tant a Catalunya com a Espanya, es pot observar que en l'àmbit autonòmic es parla de violència masclista, definida com una vulneració dels drets humans contra les dones que apareix com a manifestació de la situació de desigualtat i discriminació en un sistema de relacions de poder de gènere. Pot ser tant públic com privat, al marge de la relació entre l'agressor i la víctima. És a dir, la violència masclista és un concepte més ampli que es refereix a l'agressió d'un home a una dona, dins una relació de parella o fora. A més, la violència masclista no és considerada un delictes dins el Codi penal.

En canvi, en l'àmbit estatal també es parla de violència de gènere. Tal com es contempla en la Llei 1/2004 de Violència de Gènere⁵, aquest concepte fa referència a les agressions que tenen lloc en el marc d'una relació de parella o exparella. Però les

⁵ Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre. De mesures de protecció integral contra la violència de gènere, i normativa de desenvolupament
https://justicia.gencat.cat/web/.content/documents/ofertes_treball/opos_presons/temari_execucio_penal/tema_37.pdf

violències i desigualtats que pateixen les dones no només són dins l'àmbit de la parella.

Per això, quan es parla de violència vicària es relaciona amb la violència de gènere, perquè és una violència que es dona en l'àmbit d'una relació sentimental, ja que la parella o l'exparella de la dona exerceix violència contra ella a través dels seus fills i filles.

La Delegació del Govern d'Espanya contra la Violència de gènere⁶ comença a comptabilitzar els casos de menors assassinats pels seus pares l'any 2013, i els considera menors víctimes mortals per violència de gènere. Des del 2013 fins a l'actualitat, hi ha hagut 47 menors víctimes mortals en casos de violència de gènere contra la seva mare a Espanya, dels quals 5 han estat a Catalunya.

2.4. Anàlisi del discurs

2.4.1. Què és el discurs i com és construït pels mitjans de comunicació ?

En aquesta investigació es vol esbrinar si hi ha hagut un canvi durant la darrera dècada a l'hora de redactar les notícies periodístiques en casos de violència vicària. A través del discurs, els mitjans de comunicació construeixen un relat social. I, no ho fan només a través de la informació que donen, sinó també del llenguatge que trien per fer-ho, de les fonts que utilitzen, o de l'espai on se situa la notícia dins el diari. Teun Van Dijk, un lingüista neerlandès especialitzat en anàlisi del discurs, remarca en el seu article *Anàlisi crític del discurs* (2017) que el discurs com acció social succeeix en un àmbit de comprensió, comunicació i interacció, que al mateix temps són parts d'estructures i processos socioculturals més amplis.

⁶ Fitxes de menors víctimes mortals, Govern d'Espanya, Ministeri d'Igualtat
<https://violenciagenero.igualdad.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMenores/home.htm>

Els discursos creats pels mitjans de comunicació són molt rellevants per a la creació d'aquest relat social. La teoria de l'Agenda Setting⁷, creada l'any 1972 per Maxwell McCombs i Donald Shaw, es basa en la hipòtesi que els mitjans tenen un paper molt important en la configuració de la realitat social a través de seleccionar i presentar notícies.

Els mitjans de comunicació de masses participen en el *framing* o teoria de l'enquadrament, que és una teoria que contribueix a crear una percepció de les temàtiques a través del discurs. Els periodistes confereixen un punt de vista, una perspectiva determinada a una informació. Un cop aquesta informació arriba a la ciutadania, es produeix el que es coneix com a *priming*, que les persones es creen la seva realitat a partir del que han explicat els mitjans. Per tant, hi ha molts temes de rellevància pública que poden quedar fora dels temes coberts pels mitjans.

Per la seva banda, Xavier Giró, periodista, professor de periodisme polític i expert en anàlisi del discurs, explica en una tesi doctoral⁸, que per entendre el que s'explica en un text, hem d'estar atents als aspectes integrats dins de l'anomenat univers comunicatiu. Per això, a l'hora d'analitzar els dos casos de violència vicària triats – el dels menors Ruth i José, i el de les nenes Anna i Olivia – serà important prestar atenció al missatge, a la forma i al context (social i legal en aquest cas).

Un altre element que es vol investigar és si els periodistes, quan publiquen notícies que tracten aquesta mena de casos, intenten enviar un missatge de denúncia a la societat i així incidir de manera positiva en la lluita contra la violència. Els discursos periodístics són molt influents en la concepció de la realitat i l'opinió pública que té la ciutadania. Com bé conclou Xavier Giró (1999) en la seva tesi citada anteriorment, “en

⁷ Rubio Ferreres, José María (2009) Opinión pública y medios de comunicación. Teoría de la agenda setting. *Gazeta de Antropología*, 25 (1), artículo 1. Recuperat de: https://www.ugr.es/~pwlac/G25_01JoseMaria_Rubio_Ferreres.pdf

⁸ Giró, Xavier. (1999). *Anàlisi crítica del discurs sobre nacionalisme i identitat als editorials de la premsa diària publicada a Catalunya des de la transició fins al govern del PP (1977-1996)* (Tesi doctoral). Recuperat de <https://www.tdx.cat/handle/10803/4206#page=65>

la mesura en què les representacions mentals de la realitat són construïdes pels mèdia, els mèdia són també co-constructors de les identitats col·lectives.”

Així doncs, els periodistes tenen una gran responsabilitat social a l'hora de publicar les notícies i de com ho fan, perquè el que ells expliquin serà el que les persones coneguin, i a partir del qual elles es crearan la seva realitat social. És rellevant, entre molts altres casos, en situacions tan sensibles com són els de violència de gènere i violència vicària, on hi ha menors implicats.

2.4.2. Què és l'anàlisi del discurs ?

Com bé va definir Van Dijk (2009) l'anàlisi crític del discurs (ACD) és un tipus d'examinació analítica sobre el discurs, tenint en compte principalment la forma en què l'abús de poder i la desigualtat social apareixen, i en com aquests són reproduïts pels textos i la parla en contextos socials i polítics. Bàsicament, l'autor aborda com els mitjans de comunicació reproduïen aquest abús de poder.

De manera general, Van Dijk en el seu article Anàlisi crític del discurs (Van Dijk, 2017) explica com l'abús de poder es reitera als mitjans de comunicació de masses, i determina una diferenciació entre les dimensions micro i macro de l'estructura social, on té lloc el control del discurs. Dins la dimensió micro s'ubiquen la comunicació, el discurs, la interacció social i l'ús del llenguatge, i dins la dimensió macro es troben les estructures de poder i la dominació i desigualtat entre grups socials.

Com podem veure, el significat general d'un discurs no depèn només del discurs en sí, sinó que pot ser condicionat per l'univers comunicatiu, com bé exposa Xavier Giró (1999)⁹. Aquest univers no només conté els components claus de la comunicació com són l'emissor, el receptor, el canal i el missatge. Sinó que també influeix la situació, el context, la intenció i els silencis, és a dir, el que no s'explica dels fets.

⁹ Giró Martí, X (1999). Anàlisi crítica del discurs sobre nacionalisme i identitat als editorials de la premsa diària publicada a Catalunya des de la transició fins al govern del PP (1977-1996)

Per tant, l'anàlisi crític del discurs s'encarrega d'analitzar les relacions socials que s'estableixen a partir de l'ús del llenguatge, amb la finalitat de descriure les importants repercussions socials i ideològiques del discurs. Com bé explica Mario de la Fuente García (2011)¹⁰ l'objectiu de l'ACD és “*el tractament i anàlisi dels problemes socials en la seva vessant discursiva*”. Intenta investigar qüestions com si el sexisme es veuen reflectits en les pràctiques discursives desenvolupades en les nostres societats. És per això que per tal de veure si hi ha hagut un canvi o evolució en el discurs de la violència vicària, analitzarem les notícies triades a través de l'ACD.

2.4.3. Breu introducció als mitjans de comunicació examinats

Els mitjans escollits per a fer l'anàlisi d'aquest treball són tots quatre mitjans escrits, i s'han escollit per la seva importància en la difusió dins l'àmbit de premsa escrita espanyol, i també per les diferents ideologies, ja que cadascun en té una diferent, i això ens permetrà veure si d'alguna manera influeix la línia política del diari en la informació que es dona.

El País

És un diari espanyol que es va fundar l'any 1976 per Juan Luis Cebrián, Jesús de Polanco i José Ortega Spottorno. Actualment, pertany al grup PRISA. La seva sortida al mercat va generar una revolució en el marc periodístic espanyol d'aquella època, ja que va ser el primer diari amb tendència democràtica i europeista, en un moment on s'acabava de morir Franco, i la resta de diaris espanyols portaven una llarga trajectòria franquista. És d'ideologia de centreesquerra.

Conforme a les dades de l'Estudi General de Mitjans (EGM)¹¹ de la primera onada d'aquest any, *El País* és el diari generalista més llegit d'Espanya, amb un total de 762.000 lectors diaris.

¹⁰ De la Fuente García, Mario. (2001). El análisis crítico del discurso: una nueva perspectiva

¹¹ AIMC EMG (2022). Ranking de diarios. Lloc web <https://reporting.aimc.es/index.html#/main/diarios>

La Vanguardia

És un dels diaris més antics escrits en espanyol, ja que el seu primer exemplar es va publicar l'any 1881. És un diari d'informació general que s'edita a Barcelona per a tota Espanya, i pertany al Grup Godó. Ideològicament, se'l situa a la dreta nacionalista catalana. Segons les dades d'EGM és el tercer diari d'informació generalista més llegit d'Espanya, amb un total de 381.000 lectors diaris.

El Periódico

El Periódico de Catalunya és un diari català amb doble versió catalana i castellana, que pertany al Grup Zeta, Premsa Ibèrica. Va ser creat l'any 1978 per Antonio Asensio Pizarro. No és dels diaris generalistes més llegits, té 205.000 lectors al dia, segons dades de l'EGM. I pel que fa a la seva ideologia és d'esquerres.

ABC

Es va fundar l'any 1903 a Madrid per Torcuato Luca de Tena. Pertany al grup Vocento i segons dades de l'EGM és el quart diari generalista més llegit d'Espanya, per darrere d'*El País*, *El Mundo* i *La Vanguardia*, amb un total de 380.000 lectors diaris. És un diari conservador, de dretes i monàrquic.

Com es pot observar, els quatre diaris escollits són diferents ideològicament entre ells. Per una banda, tenim dos diaris espanyols, un de dretes i monàrquic (l'*ABC*) i un de centreesquerra (*El País*); i per una altra banda tenim dos diaris catalans, un que pertany a l'esquerra (*El Periódico*) i l'altre a la dreta catalana (*La Vanguardia*). S'han escollit aquests, perquè a part d'analitzar el discurs informatiu de cadascun d'ells amb relació a les notícies sobre violència vicària, també es vol saber si la ideologia del mitjà influeix a l'hora d'explicar les informacions, o si se segueixen els mateixos indicadors periodístics.

En general, per una banda, del marc legal es tindran en compte les lleis, Decret llei i Pacte d'Estat explicats anteriorment, tant en l'àmbit autonòmic com estatal. Això ajudarà a saber quines són les conseqüències penals per als maltractadors. I, per una

altra banda, es consideraran els indicadors periodístics, que s'utilitzaran per analitzar la informació periodística a través de la redacció de les notícies.

3. METODOLOGIA

Per analitzar la manera en què els mitjans de comunicació han tractat els casos de violència vicària i per veure si hi ha una diferència a l'hora de redactar les notícies entre el primer cas – previ a l'encunyament del terme i l'aprovació de diverses lleis – i el segon, se seguiran uns criteris metodològics, que veurem a continuació.

Pel que fa a la investigació sobre la diferència – segons la seva ideologia – sobre les notícies publicades en casos de violència vicària en els mitjans escollits, s'utilitzarà la dimensió micro, fent una anàlisi del llenguatge usat en els titulars i en el cos de les notícies, per tal de considerar si el discurs presentat correspon als interessos de la dimensió macro de l'estructura social.

3.1. Objecte d'estudi

L'objecte d'estudi d'aquest treball de fi de grau és conèixer l'evolució del discurs a la premsa escrita espanyola, amb relació a les notícies sobre menors assassinats víctimes de la violència vicària, des del 2011 fins a l'actualitat. Per aconseguir-ho, s'analitzaran a través d'indicadors periodístics – creats a partir dels establerts per diferents organismes –, un total de 52 notícies sobre dos casos molt mediatitzats i separats en el temps. Els casos són els següents:

- El primer és el cas dels menors Ruth i José, assassinats l'any 2011 pel seu pare José Bretón, a Còrdova. El pare va denunciar la “desaparició” dels seus fills en un parc, però mesos més tard es va provar que Bretón havia premeditat l'assassinat dels seus fills, matant-los i cremant-los en una foguera feta a la finca familiar el mateix dia de la desaparició.
- El segon cas és el de l'assassinat de les germanes Anna i Olivia a mans del seu pare, Tomás Gimeno, l'any 2021 a Tenerife. Després de l'estada que li corresponia, el pare no va retornar mai les nenes a la seva mare i els tres van

desaparèixer. No es va saber res fins un mes i mig més tard, quan va aparèixer el cos sense vida de la germana gran, al fons del mar.

3.2. Objectius de la investigació

Tenint en compte els indicadors i les recomanacions periodístiques establertes per diferents organismes, s'ha plantejat un objectiu principal i quatre específics.

3.2.1. Objectiu principal

- L'objectiu principal és esbrinar si hi ha hagut una evolució o canvi del discurs a la premsa escrita espanyola, en relació amb les notícies informatives sobre menors assassinats víctimes de la violència vicària, des del 2011 fins a l'actualitat.

3.2.2. Objectius específics

- Observar si es compleixen les recomanacions periodístiques – establertes pel CAC (Consell Audiovisual de Catalunya), pel CAA (Consell Audiovisual d'Andalusia) i pel Manual d'estil per al tractament de la violència masclista – per informar sobre violència de gènere.
- Apreciar si hi ha algun missatge cap a la societat en la informació que se li transmet, que provoqui una reflexió social sobre la violència vicària.
- Valorar si en general les notícies s'ajusten només a donar la informació del succés, o pel contrari, també inclouen detalls morboso.
- Analitzar si en funció de la línia política del diari, es donen les mateixes informacions i si s'utilitzen els mateixos indicadors.

3.3. Preguntes d'investigació

Com amb els objectius, també és rellevant determinar unes preguntes d'investigació per respondre l'objectiu principal i els específics.

3.3.1. Preguntes principals

- En aquests últims deu anys, hi ha hagut un canvi en la manera d'informar sobre els casos de menors assassinats per violència vicària ?
- Gràcies a la modificació i creació de noves lleis, i a l'encunyament del terme violència vicària l'any 2012, es pot apreciar un abans i un després en el discurs informatiu dels mitjans escrits ?

3.3.2. Preguntes específiques

- Els indicadors establerts – a través de les recomanacions pels Consells Audiovisuals i el Manual d'estil – són respectats a l'hora d'informar sobre aquests casos ?
- Els mitjans utilitzen un vocabulari que intenta incidir de manera positiva en la lluita en contra de la violència vicària ?
- El fet que la ideologia dels diaris seleccionats no sigui la mateixa, influeix a l'hora d'explicar els casos de violència vicària ? Es donen les mateixes informacions ?

3.4. **Hipòtesis**

La hipòtesi principal que es planteja és que la forma en què els mitjans de comunicació informen sobre els assassinats de menors víctimes de la violència vicària, no és la mateixa ara que fa onze anys. Ha canviat, en part, gràcies a la creació i modificació de noves lleis autonòmiques i estatals sobre la violència masclista i de gènere, i a partir de l'encunyament del concepte i de l'establiment de recomanacions periodístiques.

La principal idea en què ens basem per a fer aquesta afirmació és que fa onze anys, l'any 2011, encara no s'havia encunyat el terme de violència vicària i, per tant, aquestes violències no es tenien en compte. No hi havia cap llei ni recomanacions periodístiques on es fes referència al tractament d'aquest tipus de violència, ni tampoc la Delegació del Govern d'Espanya contra la Violència de gènere comptabilitzava els casos de menors assassinats pels seus pares, ja que no ho va començar a fer fins a

l'any 2013. És per aquesta raó que es pensa que pot haver-hi un canvi en el discurs usat per a informar sobre violència vicària.

Altres hipòtesis secundàries que es volen comprovar són:

- No tots els indicadors periodístics se segueixen en cada notícia.
- La violència vicària no és tractada de la mateixa manera en un diari d'ideologia d'esquerres que en un de dretes
- Els periodistes intenten enviar un missatge de denúncia a la societat i així incidir de manera positiva en la lluita contra la violència.

3.5. Criteris metodològics

En aquest apartat s'expliquen els diversos criteris metodològics que s'han usat per elaborar aquest treball.

3.5.1. Mètode d'investigació

Per a elaborar la part pràctica d'aquest treball, es farà un estudi qualitatiu d'un total de 52 notícies. La metodologia qualitativa, com bé explica Pérez Serrano (1994)¹², tècnica superior d'investigació, ens permet un millor coneixement del context, ubicant-nos en el marc en el qual té lloc l'esdeveniment, ajudant-nos a aconseguir un enfocament més ampli de la realitat, és a dir, a tenir una especial atenció al context, als fets i àmbits en els quals es desenvolupa la conducta humana.

Per assolir els resultats s'utilitzarà el mètode científic, en específic, el raonament inductiu. És el procés de raonament a través del qual s'obté una conclusió a partir de la generalització. És a dir, a partir d'analitzar la mostra de les notícies seleccionades, es dóna una qualitat específica i es dedueix que succeirà en situacions semblants. En el nostre treball, aquesta anàlisi servirà per treure una conclusió general sobre si hi ha hagut una evolució o canvi en el discurs informatiu sobre les notícies de violència

¹² Pérez Serrano, G.(1994) Investigación cualitativa. Retos, interrogantes y métodos. España, La Muralla.

vicària des que el concepte encara no estava encunyat i tampoc s'havien fet lleis específiques que tractessin aquesta violència, fins al dia d'avui. I també, sobre si els mitjans informen de la mateixa manera independentment de la seva línia ideològica.

3.5.2. Mostra

Per a realitzar l'anàlisi s'ha escollit una mostra de 52 notícies¹³ dels quatre mitjans de comunicació espanyols citats anteriorment: *El País*, *La Vanguardia*, *l'ABC* i *El Periódico*, que informen sobre els dos casos de violència vicària escollits per a l'estudi.

3.5.2.1. Justificació de la mostra

Sobre ambdós casos hi ha moltes notícies, ja que han sigut casos molt mediatitzats i amb molta repercussió social. És per això que quan vaig començar a buscar les notícies per analitzar, vaig haver d'acotar la recerca i centrar-me a examinar aquelles que es van escriure des del moment en què es coneix la desaparició dels menors, fins al dia en què es publica la sentència judicial. En el segon cas hi ha una excepció, ja que com que no se sap que ha passat amb el pare, no hi ha una resolució judicial, i, per tant, s'han agafat notícies fins al moment en què es dicta un sobreseïment provisional del cas fins que no es localitzi el presumpte assassí.

Cal comentar que no s'ha escollit el mateix nombre de notícies de cada mitjà, perquè hi ha diaris on la publicació de notícies sobre els temes tractats era més abundant, com és el cas de *La Vanguardia* i *El País*, i d'altres on hi havia menys com *El Periódico*. A més, s'han trobat bastants més notícies referents al cas de la Ruth i el José, que no pas de l'Anna i Olivia. Per tant, la mostra total seleccionada són 52 notícies, 30 del cas dels menors Ruth i José, i 22 del cas de les menors Anna i Olivia.

¹³ Les notícies escollides es troben als annexos

3.5.2.2. Mostra seleccionada

RUTH I JOSÉ

Desaparecen dos niños en Córdoba en plena separación de sus padres	10/10/2011	ABC
El padre de los niños, acusado de homicidio y denuncia falsa	19/10/2011	ABC
La Policía da por muertos a los niños de Córdoba y escarba a mano en la finca paterna	11/11/2011	ABC
Bretón en el informe policial: su mujer era para él un objeto sexual; sus hijos, una carga	09/05/2012	ABC
Bretón quemó a sus hijos	28/08/2012	ABC
La Fiscalía pide 40 años de cárcel para Bretón por asesinar a sus hijos	17/01/2013	ABC
Bretón, culpable de matar y quemar a Ruth y José	13/07/2013	ABC
Bretón, condenado a 40 años, la pena máxima por los asesinatos	23/07/2013	ABC
“ Bretón es muy inteligente, manipulador y no tiene ninguna enfermedad mental”	25/01/2012	El País
Seis meses sin Ruth y José	08/04/2012	El País
La madre de Ruth y José cree que Bretón los hizo desaparecer por venganza	04/05/2012	El País
El caso Ruth y José, paso a paso	27/08/2012	El País
La hoguera de la venganza	01/09/2012	El País
La fiscalía pide 40 años de cárcel a Bretón por el asesinato de sus hijos	16/01/2013	El País
Un hombre frío, maniático y estricto	16/06/2013	El País
Verdicto: culpable	12/07/2013	El País
El castigo más salvaje	12/07/2013	El País
José Bretón: El único sospechoso	27/08/2012	El Periódico

40 años para Bretón por el asesinato de sus dos hijos	23/07/2013	El Periódico
Ruth Ortiz dice estar “tranquila” con la sentencia	24/07/2013	El Periódico
Dos niños desaparecen mientras jugaban en un parque de Córdoba	10/10/2011	La Vanguardia
La policía investiga a la familia para encontrar a los niños de Córdoba	11/10/2011	La Vanguardia
Prisión para el padre acusado de ocultar donde están los dos niños de Córdoba	22/10/2011	La Vanguardia
Giro en el caso Bretón: los huesos son de niños	28/08/2012	La Vanguardia
Bretón, impasible, se defiende	29/08/2012	La Vanguardia
Sin duda sobre qué hizo Bretón	18/06/2013	La Vanguardia
La Fiscalía concluye que hay pruebas contundentes para condenar a Bretón	09/07/2013	La Vanguardia
Culpable. Castigo a Bretón por matar a sus hijos para vengarse de su mujer	13/07/2013	La Vanguardia
Ruth Ortiz dice que está en paz y que cree en la justicia	14/07/2013	La Vanguardia
Bretón: 40 años por asesinar a sus dos hijos	23/07/2013	La Vanguardia

ANNA I OLIVIA

Buscan en el mar los cuerpos de un padre y sus dos hijas, a las que raptó	30/04/2021	ABC
Más de 300 agentes para dar con la tumba de Olivia y Anna	12/06/2021	ABC
Gimeno al guardia civil con el que habló desde su barco: "So" mis hijas y hago lo que me dé la gana"	15/06/2021	ABC
Gimeno arrojó a sus hijas al mar en dos bolsas de deporte lastradas con el ancla de su lancha	24/06/2021	ABC

La Guardia Civil investiga la desaparición de un hombre y sus hijas de uno y seis años en Tenerife	29/04/2021	El País
Los 12 días de búsqueda del hombre desaparecido con sus hijas en Tenerife	08/05/2021	El País
Hallado en una bolsa en el mar el cadáver de Olivia, una de las dos niñas raptadas en Tenerife por su padre	10/06/2021	El País
La juez doble Gimeno: “Mató a las niñas de forma premeditada y para provocar un dolor inhumano a la madre”	12/06/2021	El País
El hombre que quiso causar “el mayor dolor imaginable”	12/06/2021	El País
Dos semanas de la desaparición de las niñas de Tenerife: ¿Qué sabemos del caso?	12/05/2021	El Periódico
La madre de las niñas de Tenerife: “No voy a parar hasta encontrarlas”	14/05/2021	El Periódico
Continúa la búsqueda en la finca del padre de las niñas desaparecidas de Tenerife	18/05/2021	El Periódico
El padre de las niñas desaparecidas entrego una caja con dinero a su novia	22/05/2021	El Periódico
La angustiada búsqueda de Anna y Olivia	01/05/2021	La Vanguardia
Orden internacional para encontrar al padre de las niñas de Tenerife	02/05/2021	La Vanguardia
Fatal desenlace en el mar, principal hipótesis	09/06/2021	La Vanguardia
Hallado el cadáver de Olivia, una de las niñas desaparecidas en Tenerife	11/06/2021	La Vanguardia
El padre asesino de las dos niñas planeó causar un “inhumano dolor” a la madre	13/06/2021	La Vanguardia
La madre de Anna y Olivia: “A mí me dejó viva para que sufra de por vida”	14/06/2021	La Vanguardia

Diligencias fiscales a un cura que culpa a la madre de Tenerife	15/06/2021	La Vanguardia
El hallazgo de dos botelles de oxigeno apoya la teoria del suicidio de Gimeno	25/06/2021	La Vanguardia
La pequeña Olivia murió estrangulada por su padre	14/01/2022	La Vanguardia

3.5.3. Mètodes i indicadors

3.5.3.1. Mètodes

Per a trobar i seleccionar les notícies enumerades anteriorment, s'han fet servir diferents mètodes. En el cas de *La Vanguardia*, *El País* i *l'ABC* s'han buscat les notícies en les seves respectives hemeroteques, acotant la cerca amb dates i les paraules "Ruth y José" i "Anna y Olivia". En el cas de "*El Periódico*", com que la seva hemeroteca està fora de servei, s'ha fet la cerca directament a Google, limitant també els resultats per data.

L'anàlisi de les notícies es farà utilitzant els indicadors periodístics extrets a partir de les recomanacions periodístiques sobre com informar en aquests casos. Per a poder aconseguir l'objectiu principal i els específics d'aquest treball, és important marcar els indicadors que es faran servir a l'hora d'analitzar la informació periodística referent a la violència vicària en els mitjans de comunicació. Bàsicament, es faran servir els indicadors i recomanacions de dues institucions i un Manual d'estil.

Per una banda, el Consell Audiovisual de Catalunya (CAC) l'any 2009 va publicar un document de recomanacions en el qual es recorda als periodistes tenir especial cura en les informacions sobre violència masclista als mitjans de comunicació ¹⁴. Aquest

¹⁴ CAC. (2009). Recomendaciones. El tratamiento de la violencia masclista als mitjans de comunicació . 28/04/2022, de CAC Sitio web:

document assenyala tres aspectes fonamentals a tenir en compte. Primerament, remarca que cal evitar el sensacionalisme i dramatisme de les informacions sobre violència masclista, i en concret, les descripcions detallades, escabroses o impactants. Seguidament, també recomana que els periodistes mostrin que l'acte violent té conseqüències negatives per als agressors i que es facin visibles les mostres de rebuig social que es produeixin. I, per últim, recorda que la Llei 22/2005 de comunicació audiovisual de Catalunya prohibeix difondre el nom, la imatge o altres dades que permetin identificar els menors que apareixen com a víctimes, testimonis o inculpats. En general, també es demana que es respecti el dret a la intimitat de les persones agredides i la presumpció d'innocència dels agressors.

Per una altra banda, el Consell Audiovisual d'Andalusia (CAA) l'any 2016¹⁵ va establir recomanacions que s'han de seguir a l'hora d'informar sobre casos de violència de gènere, en un informe qualitatiu creat arran d'un crim masclista a Màlaga que va provocar una crida d'atenció de l'Associació de Premsa de Sevilla davant l'incompliment de les normes deontològiques fonamentals per part d'algunes televisions. Entre ells destaquen mantenir la presumpció d'innocència dels detinguts; evitar l'aparició dels judicis paral·lels; tenir rigor informatiu seguint les recomanacions periodístiques i donar una informació clara; no donar cap informació que pugui identificar als menors implicats; i, evitar adjectius sensacionalistes i especulatius per no crear una alarma social (no recrear detalls íntims o escabrosos; i no generalitzar o extrapolar).

Finalment, també es tindrà en compte els indicadors del Manual d'Estil per al tractament de la violència masclista i el llenguatge inclusiu en els mitjans de

https://www.cac.cat/sites/default/files/migrate/actuacions/Autorregulacio/Recomanacions_violencia_masclista_CAA.pdf

¹⁵ Acutel. (2016). El CAA insiste en la necesidad de que los medios asuman códigos deontológicos para abordar la violencia de género. 18/04/2022, de Acutel Sitio web: <http://acutel.es/2016/02/16/el-caa-insiste-en-la-necesidad-de-que-los-medios-asuman-codigos-deontologicos-para-abordar-la-violencia-de-genero/>

comunicació¹⁶. Alguns ja s'han esmentat anteriorment, però també es consideraran els següents: no revelar el nom i cognom dels menors; evitar l'ús de formes impersonals; identificar clarament qui és l'agressor quan està confirmat; no atribuir els actes de l'agressor a un divorci o separació, i no centrar-se en la seva personalitat per a justificar la seva conducta; molt important, divulgar les conseqüències penals per mostrar el rebuig i participar en una condemna social; donar-li rellevància, obrir seccions; evitar el sensacionalisme; informar dels recursos i serveis d'ajuda i atenció; contextualitzar la informació (estadístiques, si hi havia denúncies prèvies, etc.); evitar fonts de l'entorn familiar; i, publicar les sentències condemnatòries dels casos de violència de gènere.

3.5.3.2. Indicadors

Separarem els indicadors en tres, segons l'aspecte que volem analitzar de la notícia: aspectes generals del text, aspectes sobre la persona afectada (en aquest cas la mare), i aspectes sobre la figura de l'assassí.

1. Indicadors generals

1.1. Ús de les imatges

- Què es veu a les imatges ? Aporten informació important?
- Són necessàries ? O promouen el morbo ?

1.2. Ús del llenguatge

- S'utilitzen formes impersonals ?
- És un llenguatge sensacionalista i dramàtic ?
- S'utilitzen adjectius superflus o subjectius ?
- Com són els titulars ? El subjecte de l'acció és l'home assassinat ?

1.3. Ús de fonts

- D'entre les fonts emprades, n'hi ha varietat?

¹⁶ Remei Castelló i Anna Gimeno. (2018). Manual d'Estil per al tractament de la violència masclista i el llenguatge inclusiu en els mitjans de comunicació. <http://www.periodistasporlaigualdad.org/wp-content/uploads/2019/01/manualupv-digital-2.pdf>

- S'utilitzen fonts del veïnat, del propi agressor o de l'entorn familiar ?
- Hi ha veus expertes?

1.4. Ús de la contextualització

- S'informa sobre si hi havia denúncies prèvies ?
- Se centren només en el cas concret, o també en la dimensió social ?
- S'indica el número de víctimes que hi ha hagut fins al moment ?

1.5. Explicació de les conseqüències

- Es diuen les conseqüències penals per tal de contribuir a una condemna social ?
- S'informa dels recursos i serveis d'ajuda i atenció ?
- Es fa explícit el rebuig social ?

2. Indicadors sobre la víctima (en aquest cas les mares)

2.1. Qüestionament de la relació de la víctima amb l'assassí

- S'atribueixen els actes dels assassins a un divorci o separació ?
Ho fa per fer mal a la mare ?
- Es destaquen aspectes com discussions entre la parella prèvies a l'assassinat ?

2.2. Ús de verbs impersonals

- Es fan servir verbs com "aparèixer" o "desaparèixer" quan troben els cossos dels menors assassinats ?

3. Indicadors sobre l'assassí

3.1. Tractament de la seva persona

- Quan es produeix la desaparició, se l'acusa o es respecta la seva presumpció d'innocència ?
- Se li fa una anàlisi del seu perfil psicològic ? S'utilitza aquest com a justificació de l'acte ?

- Se'l descriu com una persona freda, sense sentiments ? Hi ha amenaces prèvies ?

3.2. Exculpació de l'agressor

- Es parla de les seves relacions prèvies ?
- Es parla de la família ?

4. ANÀLISI DE LES NOTÍCIES

Cas 1: Ruth i José

Resum del cas

El 8 d'octubre de l'any 2011, Ruth i José Bretón, de 6 i 2 anys respectivament, van desaparèixer a Còrdova. El dia anterior, José Bretón, pare dels menors, els havia recollit a Huelva i se'ls havia endut a Còrdova en motiu del règim de visites, ja que ell vivia allà.

El dia de la suposada desaparició, el pare va trucar a la policia dient que havia perdut els nens en un parc de la ciutat cordovesa. Pocs dies més tard, gràcies a les investigacions policials, es va comprovar que els nens no van ser mai al parc, i van detenir a Bretón. Es van fer registres a la finca familiar i es van trobar el que inicialment pensaven que eren restes d'ossos d'animals. En tot moment, el pare va ser l'únic sospitós de la desaparició dels seus fills.

Després de deu mesos de registres a la finca i sense avenços, un nou forense va concloure tot i el mal estat dels ossos, que els trobats a la foguera, inicialment considerats d'animals, eren ossos humans i que pertanyien a dos menors d'entre 2 i 6 anys. Finalment, després de gairebé un mes de judici, gràcies a totes les proves i testimonis recopilats, el dia 12 de juliol de l'any 2013 Bretón va ser condemnat a quaranta anys de presó per assassinar als seus fills. Va ser un cas molt mediàtic, al qual se li van dedicar moltes hores de programes a la televisió, i moltes notícies a la premsa escrita, ja que no havia succeït mai abans un cas així.

Anàlisi dels titulars

Quan comencem a analitzar els titulars sobre aquest cas, veiem que en les tres primeres notícies que es van publicar a l'inici de la desaparició dels nens, quan encara

no se sabia que havia passat i només existia la denúncia per desaparició, en elles s'utilitza el verb desaparèixer o derivats:

Data	Diari	Titular
10/10/2011	ABC	Desaparecen dos niños en Córdoba en plena separación de sus padres
10/10/2011	La Vanguardia	Dos niños desaparecen mientras jugaban en un parque de Córdoba
11/10/2011	La Vanguardia	La policía investiga la familia per trobar els nens perduts à Còrdova

En aquest moment parlar de desaparició és correcte perquè encara no se sap que ha passat amb els nens, però destaca el primer titular on es deixa entre veure que la separació dels pares té alguna relació directa amb la desaparició dels menors. Més endavant veurem com la separació dels pares s'acaba convertint en un aspecte rellevant en pràcticament totes les notícies analitzades.

Al principi, tots els titulars parlen de dos nens desapareguts, i d'un pare sospitós, però en cap moment es diu cap dels tres noms, ni el de la mare. A mesura que la investigació policial avança, com que és un cas que es fa mediàtic perquè cada dia es publiquen notícies sobre l'evolució en la cerca dels menors, tots els titulars passen a incloure o bé el cognom del pare "Bretón" o bé el nom dels nens "Ruth i José". Els mitjans donen per fet que el cas és molt rellevant i que els lectors, només llegint aquests noms, ja saben qui són i de què tracta la notícia. Aquí es poden veure alguns exemples:

Data	Diari	Titular
28/08/2012	ABC	Bretón quemó a sus hijos
25/01/2012	El País	" Bretón es muy inteligente, manipulador y no tiene ninguna enfermedad mental"
08/04/2012	El País	Seis meses sin Ruth y José

27/08/2012	El País	El caso Ruth y José , paso a paso
27/08/2012	El Periódico	José Bretón : El único sospechoso
28/08/2012	La Vanguardia	Giro en el caso Bretón : los huesos son de niños
18/06/2013	La Vanguardia	Sin duda sobre qué hizo Bretón
13/07/2013	ABC	Bretón , culpable de matar y quemar a Ruth y José

En aquests vuit exemples veiem que l'ús del cognom del pare i del nom dels fills, en gran part, són una demostració de la dimensió social que va prendre el cas, on no calia dir res més als titulars de les notícies per saber sobre quin tema s'estava informant.

Posteriorment, un cop avançada la investigació, un altre aspecte que s'ha repetit en bastants titulars i que és molt rellevant, és l'ús de paraules com venjança, odi o càstig de Bretón cap a la seva exparella i mare dels seus fills, la Ruth Ortiz. Aquests casos es poden veure en els següents titulars:

Data	Diari	Titular
04/05/2012	El País	La madre de Ruth y José cree que Bretón los hizo desaparecer por venganza
01/09/2012	El País	La hoguera de la venganza
08/04/2012	El País	El castigo más salvaje
13/07/2013	La Vanguardia	Bretón mató a sus hijos por odio a su mujer
13/07/2013	La Vanguardia	Culpable. Castigo a Bretón por matar a sus hijos para vengarse de su mujer

Tot i haver-hi titulars que no són descriptius, la resta d'ells destaquen la intenció i l'objectiu de l'assassí a l'hora de matar als seus fills. Per tant, de manera general, observem que la finalitat que té l'home és fer mal a la dona, el que es considera, en aquest cas, com un acte de violència de gènere. I, en l'actualitat, l'ús dels fills per part dels pares per fer mal a les mares, és considerat també violència vicària.

Finalment, en alguns dels darrers titulars sobre el cas, es destaca la culpabilitat de l'acusat i la seva sentència judicial:

Data	Diari	Titular
23/07/2013	ABC	Bretón, condenado a 40 años , la pena màxima por los asesinatos.
23/07/2013	El Periódico	40 años a Bretón por el asesinato de sus dos hijos
23/07/2013	La Vanguardia	Bretón: 40 años por asesinar a sus dos hijos

Com es pot veure, els mitjans segueixen les recomanacions periodístiques i publiquen les conseqüències penals de l'acte, per tal que la societat les conegui.

Anàlisi grupal de les notícies

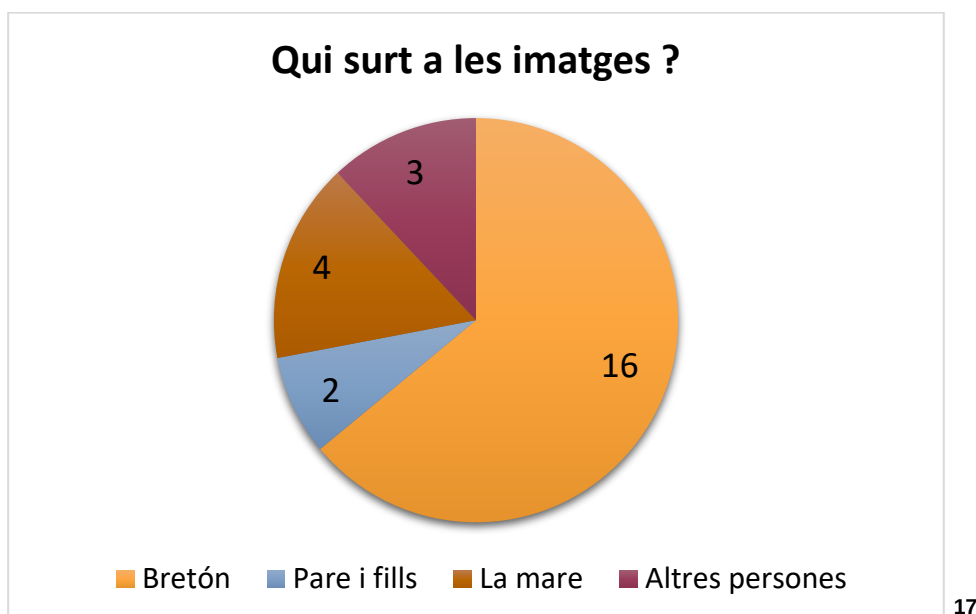
A continuació, s'analitzaran el cos de les notícies seguint els indicadors i recomanacions periodístiques indicats anteriorment. D'aquest cas s'examinaran un total de 30 notícies: 8 publicades pel diari *ABC*, 9 del diari *El País*, 3 del diari *El Periódico*, i 10 de *La Vanguardia*. Les notícies es van publicar entre el 10 d'octubre de l'any 2011, dos dies després de la desaparició dels menors, i el 24 de juliol de l'any 2013, un dia després de la finalització del judici, on Bretón va ser condemnat a quaranta anys de presó per dos assassinats amb agreujant de parentiu.

Imatges

Pel que fa a les imatges, només 5 de les 30 notícies analitzades no incloïen una fotografia. En les que eren més llargues, fins i tot n'hi havia 3 imatges on s'explicava la successió dels avenços en la investigació.

En el següent gràfic es poden observar les persones que surten a les imatges que acompanyen les notícies, diferenciades per l'assassí (José Bretón), el pare i els fills a la vegada (però no en una imatge conjunta), la mare (Ruth Ortiz) i altres il·lustracions on no surten cap dels protagonistes. Com podem veure, no està inclosa en el gràfic

l'opció que surtin els menors sols a les imatges, ja que no hi ha cap notícia on només apareguin la Ruth i el José. Les seves fotografies sempre apareixen amb altres imatges al costat.

Com es pot apreciar, en més de la meitat de les notícies només apareix la figura de Bretón, ja que és el principal protagonista d'aquest cas. La majoria de vegades on apareix, el trobem al costat de policies emmanillat, o bé en el judici, o bé en les tasques d'investigació a la finca de "Las Quemadillas". Pel que fa a la mare, surt en cinc notícies. En alguna imatge, com en la de l'exemple de continuació, apareix manifestant-se per demanar la tornada dels seus fills a casa, i en d'altres simplement posen una imatge seva perquè la notícia parla d'ella.

¹⁷ Gràfic d'elaboració pròpia

Manifestación en Córdoba para pedir la vuelta a casa de los dos niños desaparecidos.
RAFA ALCAIDE (EFE)

18

Pel que fa a pares i fills, apareixen en imatges separades en dues notícies publicades a l'inici de la desaparició. Aquesta imatge n'és un exemple:

19

Per acabar, només hi ha dues imatges en les quals es veuen els ossos dels menors descoberts a la finca familiar, com podem veure en el següent exemple.

¹⁸ Imatge extreta de la notícia “Seis meses sin Ruth y José”, del diari EL País

¹⁹ Retall extret de la notícia “La Policía da por muertos a los niños de Córdoba y escarba a mano en la finca paterna”, de l'ABC

Per tant, podem dir que les imatges respecten als menors i que no són sensacionalistes ni busquen dramatisme, simplement, acompanyar la informació escrita.

Fonts

Pràcticament en totes les notícies analitzades, les fonts usades per a informar són institucionals, ja que el que s'explica fa referència a allò que diuen fonts policials i judicials. És així perquè a l'hora de redactar la notícia, els periodistes es basen en la informació que dona la policia sobre la investigació, a més d'incloure algunes cites de l'opinió del jutge, la Fiscalia i els advocats de les respectives parts. En les notícies que no apareixen aquest tipus de fonts és perquè aquestes tenen la finalitat d'explicar o donar l'opinió de la mare dels nens i d'algun familiar, o en altres casos, d'experts en psicologia o criminologia. Així que en general, els periodistes dels quatre mitjans analitzats, se centren a utilitzar les fonts corresponents per a explicar la notícia, i només en dues ocasions trobem fonts familiars – de la mare i la família materna -, que només aportarien informació supèrflua i sensacionalista.

²⁰ Retall extret de la imatge de la notícia "Bretón quemó a sus hijos" (2012) de l'ABC.

Llenguatge

Pel que fa al vocabulari usat en la reconstrucció dels fets, no trobem un llenguatge gaire sensacionalista ni dramàtic. En tractar-se d'un assassinat de dos menors, els mitjans no creen relats morbosos sobre la seva mort, però sí que donen algun detall que pot ser pernicios. Al diari ABC és on es podria considerar que hi ha un llenguatge més sensacionalista, un relat més morbós o una utilització d'adjectius innecessaris més recurrent. Aquí veiem alguns exemples:

09/05/2021	ABC	"Soy el que paga y aquí se folla todos los días , tanto si ella quiere como si no."
09/05/2021	ABC	"la gran puta "
13/07/2013	ABC	"Con la misma máscara inexpresiva e impenetrable ..."
13/07/2021	ABC	"para arrojar los menudos cuerpos de sus hijos y esperar que se consumieran sin dejar aparente rastro"

En el primer i segon fragment, veiem una cita textual d'unes paraules que va dir Bretón quan estava tenint una conversa amb un policia, durant un dels dies on estaven buscant pistes a la finca dels pares, amb ell ja detingut. Amb aquestes paraules s'està referint a Ruth, la mare dels seus fills. Són cites que s'inclouen a la notícia, però que realment no són necessàries per entendre el cas i creen el que seria un relat sensacionalista. I, en el tercer i quart fragment, s'usen adjectius prescindibles, que el que fan és donar dramatisme a la informació. Aquí podem veure com, a través de l'ACD, en aquest cas el diari ABC, decideix donar-li un enfocament més dramàtic al relat de la notícia, ja que dóna detalls innecessaris.

Contextualització

En cap de les trenta notícies analitzades es dóna informació que tracti el tema de la violència de gènere (en aquella època) en termes generals. Sí que es considera un cas de violència de gènere i s'indica que la mare ja havia patit abans episodis de violència, però no es fa cap contextualització global, ni s'indica quin és el nombre de víctimes que hi ha fins al moment del succés dels fets. Tampoc hi ha una dimensió

social, ja que les informacions només se centren a explicar aquest cas en concret. Per tant, podem observar que entre els anys 2011 i 2013, hi ha una manca d'informació general respecte aquests casos de violència contra la dona.

Conseqüències

Tots els actes tenen repercussions, i en aquests casos on s'utilitzen a menors per exercir violència contra la dona, és important que es donin a conèixer les conseqüències a la societat. En les notícies escrites durant els primers mesos del cas, on encara no es coneixia que és el que havia passat amb els nens, no hi ha cap conseqüència rellevant a destacar.

El moment clau és a partir de quan rectifiquen l'informe policial, i reconeixen que els ossos que es van trobar a la finca familiar són dels menors. Aquí, és quan es comencen a fer notòries totes les mostres de rebuig social cap a Bretón. Per exemple trobem mencions dins les notícies com:

27/08/2012	El País	“vecinos insultando al detenido”
29/08/2012	La Vanguardia	“El acoso popular se ha intensificado desde las nuevas pruebas que le acusan.”

Però a més de conseqüències socials, quan s'avança en la investigació i es realitza el judici, també hi ha conseqüències judicials. I aquestes són rellevants donar-les a conèixer perquè altres pares assassins o que practiquin la violència de gènere, vegin que no poden sortir impunes i que aquests actes són castigats penalment. Alguns exemples de totes les repercussions penals que va tenir aquest cas, serien els següents:

23/07/2013	La Vanguardia	“Además de 40 años , Bretón ha sido condenado a indemnizar con 500.000€ a Ruth [...]. También deberá pagar al Ministerio 137.335€ y 22.567€ al Ayuntamiento de Córdoba por los gastos de búsqueda de los niños por denuncia falsa. Por otro
------------	---------------	--

		lado, impone a Bretón la prohibición de acercarse a Ruth Ortiz, a la abuela y al tío de los niños, en un radio de un kilómetro, y le impide comunicarse con ellos durante cuarenta y dos años. ”
23/07/2013	ABC	“ condenado a 40 años de prisión. [...] Además, deberá indemnizar con 500.000€ a su expareja. [...] De igual modo, deberá pagar al Ministerio del Interior 137.335€, y al Ayuntamiento de Córdoba 22.567€, por los gastos de la investigación originada a partir de su denuncia falsa sobre la pérdida de los niños.”
24/07/2013	El Periódico	“En la sentencia conocida el pasado lunes el juez Pedro Vela, de acuerdo con el veredicto de culpabilidad del jurado, condenó a Bretón como autor de dos delitos de asesinato, con la agravante de parentesco, a las penas, por cada asesinato, de veinte años de prisión . Además, teniendo en cuenta la corta edad de los niños, que convivían con la perjudicada y era sus únicos hijos, estima adecuada una indemnización de 500.000€. “

I finalment, una informació que manca en totes les notícies estudiades i que és molt necessària, és que un cop explicades les conseqüències, cap mitjà informa dels recursos i serveis d'ajuda existents per a persones que han estat i estan sent afectades per aquesta mena de situacions i maltractes, fet que ajudaria molt socialment, ja que com s'ha explicat al marc teòric, els mitjans són els encarregats de transmetre la informació a la ciutadana i de contribuir a la creació de la seva realitat social.

Víctima

Si analitzem la figura de la dona víctima d'aquesta violència vicària, pel que fa al qüestionament de la relació, veiem que pràcticament totes les notícies atribueixen els assassinats realitzats pel pare o fan menció, a la separació prèvia de la parella. També trobem Aquí en podem veure alguns:

10/10/2011	ABC	"[...] el matrimonio estaba en trámites de separación con posibles episodios de malos tratos"
11/10/2011	ABC	"José, su marido del que se separó hace menos de un mes..."
17/01/2013	ABC	"el acusado decidió acabar con la vida de sus vástagos después de que su mujer [...] le comunicase que quería romper la relación "
23/07/2013	ABC	"no soportar que su esposa le dejara "
08/04/2012	El País	"Ortiz tiene la sospecha de que todo se debe a una venganza por su intención de divorciarse "
04/05/2012	El País	"Bretón hizo desaparecer a sus hijos para vengarse de su exmujer por haberse separado de él"
27/08/2012	El País	"la madre, [...] ha creído que su marido asesinó a sus hijos como venganza por separarse de él"
27/08/2012	El País	"causar un daño grave a su esposa como represalia a su decisión"
12/07/2013	El País	"un horrible crimen que perseguía la venganza contra su mujer, que había iniciado el divorcio "
22/10/2011	La Vanguardia	"Bretón [...] no hauria assimilat la seva separació "
23/07/2013	La Vanguardia	"Bretón es culpable de matar a sus hijos y de haberlo hecho para vengarse de su exesposa."

Aquests només són alguns exemples dels molts fragments on la separació és considerada el principal motiu pel qual Bretón ha matat els seus fills. Com es pot observar, quan s'explica la situació que ha portat a l'assassí a fer això, es fa molt

explícit l'odi de l'home cap a la seva exdona, a partir del moment en què ella li va demanar el divorci i es va produir la separació, dues setmanes abans que ocorreguessin els fets.

En molts textos apareix la paraula “venjança”, “odi” o “represàlia”, que són conceptes que es poden relacionar amb la violència de gènere. En cap cas els mitjans justifiquen l'acte, però sí que en alguns fragments, com en l'últim exemple, es dona per entès que l'home va actuar així arran de que la seva dona decidís tallar el vincle sentimental amb ell. Per tant, d'aquesta manera s'està indicant que el divorci iniciat per Ruth Ortiz és el motiu pel qual Bretón va treure la vida als seus fills, quan en cap cas hauria de ser així. Perquè en casos de violència de gènere o violència vicària, les recomanacions periodístiques aconsellen que es deixi clar que l'única culpabilitat d'aquesta mena d'actes és la del mateix agressor i/o assassí, i que la dona no ha de carregar amb cap responsabilitat. Llavors, els mitjans no haurien de repetir tantes vegades que la causa inicial per la qual s'ha produït l'assassinat és la separació iniciada per la mare.

Un altre aspecte a destacar és que, a l'hora d'intentar buscar respostes sobre com s'ha pogut produir – primer, la desaparició dels menors, i després el seu assassinat – , es fa menció i es destaquen assumptes previs de la parella. Com en aquests casos:

10/10/2011	ABC	“El matrimonio convivía en el mismo domicilio hasta hace apenas 15 días”
27/08/2012	El País	“la tarde del jueves 15 de septiembre, Ruth le dijo a su marido “que ya no le quería y que ya no estaba bein con su relación”
16/06/2013	El País	“no encajaba bien que su mujer fuese quien llevara el peso económico ... ”
27/08/2012	El Periódico	“ Conoció a su mujer en Córdoba, mientras ella estudiaba [...]. Se casaron en el 2002 y tres [...] llegaron a separarse. ”
27/08/2012	El Periódico	“la relación se hizo insostenible poco antes de la desaparición...”

11/10/2011	ABC	“La pareja se conoció en Córdoba...” “[...] con la que se casó hace nueve años.”
------------	-----	--

Tots aquests aspectes de com es van conèixer o que va passar abans durant la relació, no són rellevants periodísticament, ja que el tema que es tracta és l'assassinat de dos menors a mans del seu pare. No és important saber com, on i quan es van conèixer els seus pares, o que havien estudiat, per tal d'explicar un succés com aquest. Sí que és rellevant però, el fet que implícitament es parli de violències i mals tractes previs.

Assassí

Si examinen la figura del pare assassí, trobem que, gairebé en totes les notícies, se li fa una anàlisi del seu perfil psicològic, on es descriu com és la seva personalitat, referint-se a ell, entre altres adjectius, com una persona sense sentiments, freda, maníaca, manipuladora i rancorosa. Veiem alguns exemples:

11/10/2011	ABC	“asombró su frialdad ” “Fue muy parco al denunciar. ”
09/05/2012	ABC	“El extraño y atípico comportamiento [...]. Su actitud parecía muy alejada de la realidad de lo que acontecía.”
09/05/2012	ABC	”No nombra a sus hijos, no muestra el más mínimo signo de angustia , pena o desesperación.”
13/07/2013	ABC	“Acogió la condena [...] sin pestañear ni dar señales de arrepentimiento”
25/01/2012	El País	“ no tiene ningún trastorno mental , su coeficiente es superior a la media y es marcadamente manipulador ”
08/04/2012	El País	“carácter frío, calculador, obsesivo y manipulador de José”
16/06/2013	El País	“Bretón es rígido y machista ”

27/08/2012	El Periódico	“Los especialistas dice que el padre [...] presenta relevantes rasgos psicopáticos .
27/08/2012	El Periódico	“ Obsesionado por el orden y la limpieza [...] reveló en la cárcel un perfil psicológico diferente a la mayoría.”

La majoria dels fragments coincideixen a dir que Bretón des del primer dia va ser molt fred, ja que no va mostrar cap mena de nerviosisme ni preocupació per la desaparició dels seus fills, i en què tenia un caràcter molt rígid i rancorós. Un cop es va conèixer el veredicta emès pel jurat popular, pràcticament totes les notícies destacaven la falta d'expressivitat i la seva mirada perduda en el moment de l'anunci d'aquesta sentència judicial final.

A l'inici del cas, quan encara no s'havien trobat els ossos dels nens i no hi havia cap prova que aportés llum sobre què és el que havia pogut passar amb la Ruth i el José, només trobem una notícia que respecta la presumpció d'innocència com es pot observar en aquest fragment “*de acabar **supuestamente** con la vida de sus hijos*”. Això és així, perquè des del primer moment en què es comprova que els nens no van desaparèixer al parc com va dir el pare, i que, per tant, la denúncia de desaparició és falsa, els investigadors tenen clar que el pare és l'únic i principal sospitós d'aquest fet.

I per últim, també s'ha analitzat si les notícies fan referència a aspectes personals de l'assassí, com la seva família o les seves relacions prèvies. Respecte a la família, en cap de les trenta notícies analitzades s'ha explicat alguna cosa d'ella. Simplement, hi ha un comentari que diu “*Parecía que José era quién **dominaba** al resto de su familia*.”, on es fa referència a la família per tal d'explicar que Bretón tenia un caràcter dominant amb tothom. Però, en cap cas es dona ninguna mena d'informació.

En canvi, trobem dues notícies on es parla de la relació sentimental que va tenir Bretón, prèvia a la de la Ruth, i les dues fan esment a l'intent de suïcidi que va patir quan la seva noia de la joventut el va deixar: “*en un fingido intento de suicidio de 1997 **por un desamor***” i “*su novia le **abandonó** e intento suicidarse*”. Aquests fragments fan menció a la relació anterior per tal d'explicar la desestabilitat mental de

Bretón a l'hora d'afrontar una ruptura sentimental, i és una justificació de l'assassí. Però ambdós casos són completament diferents i tampoc és necessària la seva explicació a les notícies .

Cas 2: Anna i Olivia

Resum del cas

El 27 d'abril de l'any 2021, Tomás Gimeno, el pare de les menors Anna i Olivia d'un i sis anys respectivament, va segrestar les seves filles, sense retornar-les a la mare, i va desaparèixer. Des de llavors no sabut mai res d'ell.

Quan comencen les investigacions, diversos testimonis van assegurar haver vist a Tomás el mateix dia de la desaparició carregant objectes en la seva barca. A més, aquella mateixa nit va trucar a la mare dient que no veuria mai més a les seves filles, i va enviar missatges de comiat al seu entorn més proper. Després de 45 dies de cerca al mar, es va trobar el cos de l'Olivia, la filla gran, dins una bossa d'esport, a 1.000 metres de profunditat. Es va trobar una altra bossa que estava buida, on se suposa que hi havia l'Anna, la filla menor.

Mai s'han trobat els cossos de l'Anna i el Tomás. Tot i que hi ha una hipòtesi sobre el que va poder passar, i sobre el possible suïcidi del pare, el cas continua obert i sense judici, ja que han de passar deu anys per a declarar a un desaparegut per mort.

Anàlisi dels titulars

A l'inici de l'anàlisi dels titulars sobre aquest cas, veiem que succeeix el mateix que en el cas de la Ruth i el José. Els primers titulars de les notícies dels dies posteriors a la denúncia per desaparició, els mitjans utilitzen el verb desaparèixer:

Data	Diari	Titular
29/04/2021	El País	La Guardia Civil investiga la desaparición de un hombre y sus hijas de uno y seis años en Tenerife
08/05/2021	El País	Los 12 días de búsqueda del hombre desaparecido con sus hijas en Tenerife
12/05/2021	El Periódico	Dos semanas de la desaparición de las niñas de Tenerife: ¿Qué sabemos del caso?
18/05/2021	El Periódico	Continúa la búsqueda en la finca del padre de las niñas desaparecidas en Tenerife
22/05/2021	El Periódico	El padre de las niñas desaparecidas entrego una caja con dinero a su novia
11/06/2021	La Vanguardia	Hallado el cadáver de Olivia, una de las niñas desaparecidas en Tenerife

En els primers casos és correcte parlar de desaparició perquè encara no se sap que ha passat amb les nenes i el pare. Però quan els policies van coneixent noves dades i se sap que no ha sigut una desaparició voluntària per part de les nenes, com podem observar en l'últim exemple, aquí la paraula desaparició està restant importància i culpabilitat al pare i autor del crim, perquè la menor no ha desaparegut voluntàriament, sinó que l'han fet desaparèixer.

A mesura que la investigació va avançant, només trobem una notícia d'entre les analitzades, que canvia el verb desaparèixer pel verb raptar. Concretament, és del diari *El País*, i el titular és el següent : *“Hallado en una bolsa en el mar el cadáver de Olivia, una de las dos **niñas raptadas** en Tenerife por su padre”*. Aquí, el verb raptar és el més adient per explicar el que ha passat, ja que la menor no va desaparèixer sola, sinó que la van fer desaparèixer, per tant, la van raptar/segrestar.

Igual que passava amb el cas de Bretón, mentre aquest cas es va fent mediàtic, els titulars ja no usen només la paraula “pare” i “nenes” per referir-se als implicats, sinó que també passen a usar en bastants casos – tot i que menys que en el fet dels nens

de Còrdova - els noms personals del pare “Gimeno”, les menors “Anna i Olivia” o “les nenes de Tenerife”, sense cap mena de paraula que contextualitzi qui són. Això ho podem veure en els següents exemples:

Data	Diari	Titular
01/05/2021	La Vanguardia	La angustiosa búsqueda de Anna y Olivia
12/05/2021	El Periódico	Dos semanas de la desaparición de las niñas de Tenerife : ¿Qué sabemos del caso?
12/06/2021	ABC	Más de 300 agentes para dar con la tumba de Olivia y Anna
15/06/2021	ABC	Gimeno al guardia civil con el que habló desde su barco: “Son mis hijas y hago lo que me dé la gana”
24/06/2021	ABC	Gimeno arrojó a sus hijas al mar en dos bolsas de deporte lastradas por el ancla de su lancha
25/06/2021	La Vanguardia	El hallazgo de dos botellas de oxígeno apoya la teoría del suicidio de Gimeno

En aquests sis titulars, podem apreciar la gran magnitud social que va prendre el cas, ja que només amb l'ús del cognom del pare, l'expressió “nenes de Tenerife” i els noms de les menors, els lectors ja saben sobre quin tema s'estava informant.

Tal com succeeix també amb el cas Bretón, un cop es van coneixent més dades de la investigació, i apareix el cos sense vida de la filla gran, l'Olivia, l'ús de les paraules “dolor” i “patiment” que ha volgut causar el pare cap a la mare, es fan recurrents en els titulars. Trobem aquests quatre exemples:

Data	Diari	Titular
12/06/2021	El País	La juez, sobre Gimeno: “Mató a las niñas de forma premeditada y para provocar un dolor inhumano a la madre ”
12/06/2021	El País	El hombre que quiso causar “el mayor dolor imaginable”

13/06/2021	La Vanguardia	El padre asesino de las dos niñas planeó causar un “inhumano dolor” a la madre
14/06/2021	La Vanguardia	La madre de Anna y Olivia: “A mí me dejó viva para que sufra de por vida”

Tots ells posen de manifest la intenció i la finalitat del pare a l'hora de fer desaparèixer les nenes, i de matar-les. L'únic que volia Tomás Gimeno era provocar un mal irremeiable a la seva exparella a través de les seves filles, per tal que patís de per vida, el que es coneix i es considera ara com a violència vicària, tot i que en aquests exemples no se la qualifica així. En cap de les notícies analitzades del diari *ABC* i de *El Periódico* trobem un titular que remarqui aquesta característica.

Com que en aquest cas el pare no ha aparegut, i se'l dona per mort, no hi ha una sentència judicial que resolgui el cas, i, per tant, no trobem cap titular on es parli del desenllaç o conseqüències d'aquests fets.

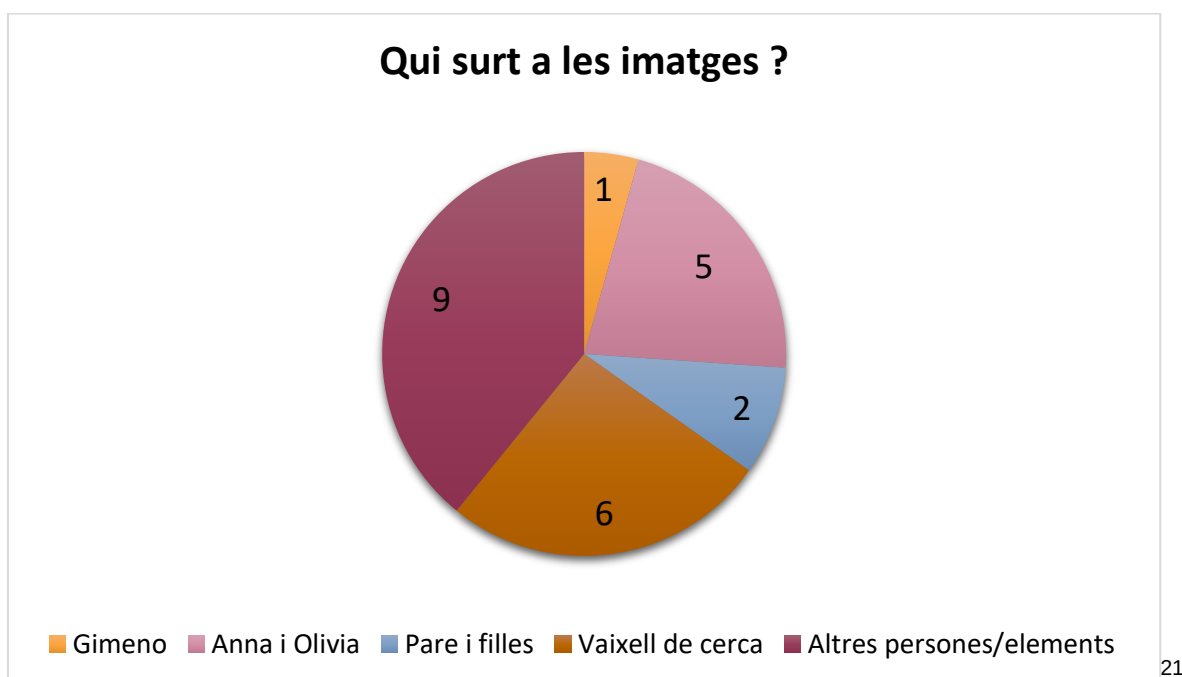
Anàlisi grupal de les notícies

A continuació, analitzarem el cos de les notícies seguint els indicadors i recomanacions periodístiques indicats anteriorment. D'aquest cas s'examinaran un total de 22 notícies: 4 publicades pel diari *ABC*, 5 del diari *El País*, 4 del diari *El Periódico*, i 9 de *La Vanguardia*. Les notícies es van publicar entre el 29 d'abril de l'any 2021, dos dies després de la desaparició de les menors, i el 14 de gener de l'any 2022. Aquesta última notícia publicada per *La Vanguardia* explica la resolució de com va morir Olivia, l'únic cos dels tres que es va trobar. Però en general, les notícies diàries informatives d'aquest cas, s'acaben el 25 de juny de l'any 2021, ja que no hi poden haver més avenços per al moment.

Imatges

Referent a les imatges, només 2 de les 22 notícies analitzades no estan acompanyades per una fotografia. Són varies les notícies on hi ha més d'una imatge, fins al màxim de 5.

En el següent gràfic podem observar les diferents persones i/o elements que surten a les imatges, diferenciades per l'assassí (Tomás Gimeno), les menors (l'Anna i l'Olivia), el pare i les filles a la vegada (però no en una imatge conjunta, sinó dues imatges separades), el vaixell "Ángeles Alvariño" que va estar durant dies buscant els cossos de les nenes i el pare al mar, i altres persones i/o elements com són, per exemple, els investigadors de la Guardia Civil i una imatge de la finca del pare.

Com es pot apreciar, a diferència del cas Bretón, només hi ha una notícia on aparegui una imatge del principal assassí. Això és degut al fet que en aquest fet, mai s'ha trobat el pare, i, per tant, no hi ha imatges d'ell durant la investigació o en un judici, com si succeeix en l'altre cas. En comparació amb l'altre cas, aquí sí que apareixen notícies acompanyades solament d'una imatge de les dues menors, com veiem a continuació, ja que la mare publicava moltes imatges a les xarxes socials per tal de poder trobar-les, però no apareix cap imatge de la mare.

²¹ Gràfic d'elaboració pròpia

Olivia y Anna, las dos hermanas secuestradas por su padre desde el 27 de abril en Tenerife.
SOS DESAPARECIDOS

22

Pares i filles, apareixen en dues notícies publicades a l'inici de la desaparició, on es demanava informació sobre els tres. Després, també trobem un total de sis imatges on apareix el "Ángeles Alvariño", ja que gran part de les notícies expliquen l'avenç de la cerca dels cossos al mar. I, per últim, apareixen imatges d'agents de la Guardia Civil buscant pistes al vaixell de Gimeno, o la porta principal de la finca familiar.

23

²² Retall extret de la notícia "Hallado en una bolsa en el mar el cadáver de Olivia, una de las dos niñas raptadas en Tenerife por su padre", del diari El País

²³ Retall extret de la notícia "La angustiada búsqueda de Anna y Olivia", de La Vanguardia

Però sens dubte, la imatge que més crida l'atenció és una de dos nens petits durant una manifestació on estan aguantant uns cartells en contra de la violència vicària, com es pot veure a continuació:

Dois niños con carteles, participan en una concentración feminista en la Plaza de la Candelaria en repulsa por "todos los feminicidios", a 11 de junio de 2021, en Santa Cruz de Tenerife
EUROPA PRESS (EUROPA PRESS)

24

En certa mesura, es podria considerar una imatge sensacionalista ja que han triat una fotografia de dos menors en una manifestació, quan recomanen preservar la intimitat de tots els menors, en una situació on el mitjà podria haver triat una altre imatge que representés el mateix però on apareguessin adults.

Fonts

Com succeeix en el cas anterior, gairebé totes les notícies inclouen fonts institucionals, ja que usen fonts policials i alguna judicial (del jutge que porta la instrucció) per a realitzar la notícia. Però a diferència del cas de Bretón, en aquestes notícies apareixen bastantes més fonts personals, atès que trobem diferents articles on es dona l'opinió del portaveu de la mare i president de SosDesaparecidos, Joaquin Amills; també apareixen fonts de testimonis que van veure Gimeno la nit de la desaparició, com el responsable del port o el guardià d'aquella nit; i per últim, en un article apareixen fins

²⁴ Retall extret de la notícia "El hombre que quiso causar "el mayor dolor imaginable", d'El País

a cinc fonts personals, que són amics i coneguts de Tomás des de la infància, i de la parella en comú. Aquestes darreres s'utilitzen per explicar com era Tomás Gimeno i la relació que tenia amb la seva ex dona. No hi ha cap veu experta i tampoc s'han trobat veus feministes.

Llenguatge

Després d'analitzar totes les notícies, podem confirmar que no s'usa cap mena de vocabulari sensacionalista o dramàtic en el relat d'aquest fet, sobretot perquè es tracta de dues menors assassinades. Com a molt, s'ha trobat l'ús d'algun adjectiu innecessari o imprescindible, que ajuda a crear un relat més dramàtic, per exemple en el titular *“la **angustiosa** búsqueda de Anna y Olivia”*. Però en general, s'utilitza un llenguatge informatiu, i sense formes impersonals.

Contextualització

Tal com passa en l'anterior cas, els mitjans informen que no hi havia denúncies prèvies de maltractaments. En aquest cas ho veiem reflectit en els següents fragments:

29/04/2021	El País	“su expareja la había amenazado verbalmente, pero no quiso presentar denuncia ”
08/05/2021	El País	“finalmente no interpuso denuncia ”.
01/05/2021	La Vanguardia	“con amenazas por parte de él (aunque nunca hubo denuncia)”

En el primer i segon exemples, trobem que en certa manera, el diari *El País* està culpabilitzant a la mare quan diu que “no va voler presentar denúncia” o “no va interposar denúncia”, ja que se li carrega la responsabilitat de no haver-ho fet, i per conseqüent, dels actes posteriors.

Però a diferència del contingut contextual present en les notícies del cas Bretón, en el cas de l'Anna i Olivia sí que trobem una bona feina de contextualització en un dels articles examinats, com es pot observar en els següents exemples :

11/06/2021	El País	“Anna y Olivia ejemplifican una forma de violencia machista extrema , y aún poco conocida socialmente, la violencia vicaria .”
11/06/2021	El País	“Desde que se registran datos oficiales , en 2013, 39 menores han sido asesinados ...”
14/06/2021	La Vanguardia	“Gracias a ellas se conoce el significado de violencia vicaria ”

Els dos primers exemples són fragments d'una notícia que va ser publicada a *El País* l'11 de juny de l'any 2021, el dia després de trobar-se el cadàver de l'Olivia al mar, i de confirmar-se així que les dues nenes estaven mortes. Principalment, podem veure com per primera vegada – en els casos que estem analitzant – es diu que l'acte violent realitzat pel pare s'anomena violència vicària. A més, el cas agafa una dimensió social quan el periodista informa sobre el nombre oficial de menors assassinats víctimes de la violència de gènere. I, això és molt necessari perquè la població prengui consciència de la gravetat de la situació, i vegi que malauradament no és un cas aïllat. Pel que fa a l'últim fragment, és un exemple més de què aquests casos on els pares maten als fills per fer mal a la mare, són considerats i tractats com a violència vicària, cosa que en el cas de Bretón es consideraven violència de gènere perquè encara no s'havia encunyat aquest nou terme.

Conseqüències

Com que no ha aparegut mai l'autor dels assassinats, i amb la hipòtesi que es va suïcidar després de matar a les seves filles, aquest acte no ha estat castigat judicialment i, per tant, no ha tingut conseqüències penals. Però, sí que ha tingut repercussions socials, amb moltes mostres de rebuig als fets, i amb mostres de suport i missatges d'afecte cap a la família de tota mena: des de persones anònimes fins a personalitats importants. A continuació ho podem observar:

12/06/2021	El País	“Cerca de 100.000 personas [...] salieron a protestar por la violencia machista. [...] Una niña enarbolaba un cartel con esta frase: “ Dejad de matarnos ”
12/05/2021	El Periódico	“la convocatoria de un aplauzo masivo en apoyo a la familia”
14/05/2021	El Periódico	“Beatriz agradece la implicación y el cariño que está recibiendo ”
11/06/2021	La Vanguardia	“los mensajes de apoyo a la madre [...] inundaron ayer las redes sociales”
11/06/2021	La Vanguardia	“El presidente de Canarias afirmó que “Canarias está destrozada””
11/06/2021	La Vanguardia	“ Pedro Sánchez mostró su pesar por la triste noticia y dio todo su cariño ”

En tots els fragments es fa explícit el rebuig social contra la violència cap a la dona en general, tan masclista, com de gènere, com vicària. I una dada rellevant és que, d'un total de 52 notícies analitzades, només en una trobem que es doni informació sobre els serveis d'ajuda per si et trobes en una situació així. I és en la mateixa d'*El País* on s'ha fet un recompte de totes les víctimes fins al moment. Aquest article consta d'un paràgraf final que diu el següent:

“El teléfono 016 atiende a las víctimas de violencia machista las 24 horas y en 51 idiomas. No deja rastro en la factura pero hay que borrarlo del registro de llamadas. Los menores también pueden dirigirse al teléfono de la Fundación ANAR 900 20 20 10 y los ciudadanos testigos de alguna agresión, al 112.”

Com podem veure, aquest fragment explica tots els serveis d'ajuda que estan a disposibilitat dels ciutadans, tant com per les víctimes directes, com pels menors, com pels ciutadans que en són testimonis. Desafortunadament per a la societat, de tantes notícies analitzades només es descriuen els recursos en una d'elles.

El 15 de juny de l'any 2021, un cop trobat el cos de l'Olivia, *La Vanguardia* va publicar un article que es titulava *“Diligencias fiscales a un cura que culpa a la madre de Tenerife”*. El titular és bastant rellevant, però el que explica la notícia ho és més. Veiem aquests dos fragments :

*“La Fiscalía Provincial de Las Palmas ha incoado diligencias contra el sacerdote católico de Gran Canaria, Fernando Báez, por las declaraciones realizadas el pasado domingo en las que **culpaba indirectamente a Beatriz**, madre de las pequeñas Anna y Olivia, **de su muerte, al haber roto el matrimonio** con Tomás Gimeno. Además, presenta al padre y asesino de las niñas como una “víctima del sufrimiento” de verse sin sus hijas tras la ruptura. ”.*

*“El padre Báez **asegura en un vídeo que si el matrimonio de Beatriz y Tomás no se hubiera roto, “esas niñas seguirían vivas”**. “Paremos rupturas matrimoniales, reforcemos la fidelidad, no entreguemos los hijos de un padre a otro y evitaremos tragedias”. “Antes el hombre aguantaba a la mujer aunque se volviera loca, y la mujer aguantaba al hombre aunque fueran borrachos y sucios. Ahora no, te dejan y vienen las consecuencias. **Tú me jodes a mí pues yo ahora te jodo a ti y mato a tus hijos que es lo que más quieres**” afirma con absoluta tranquilidad.”*

Com s'explica a l'article, després de fer públiques aquestes paraules, al sacerdot se l'investiga per un possible delicte d'odi. I per això és important que el diari faci una notícia explicant les declaracions que va fer el pare Báez, per mostrar que tota aquesta mena de reaccions a favor de la violència de gènere o vicària, són rebutjades socialment i penalment.

En general, si comparem tota aquesta part de context en els dos casos analitzats, observem que hi ha una gran diferència. En el cas de Bretón, el que més es va mostrar són les conseqüències penals, ja que l'assassí sí que va poder ser jutjat. Cal remarcar també, que en les notícies analitzades no es veu cap mena de missatges per part de

personalitats, i gaire bé tampoc s'assenyalen mostres de rebuig social, mentre que en el darrer cas, aquestes són notòries, i, per tant, sembla que hi hagi una major conscienciació social, atès que les personalitats polítiques demanen justícia feminista i acabar amb la violència masclista.

Víctima

Si ens posem a examinar la figura de la mare víctima d'aquesta violència vicària, pel que fa al qüestionament de la relació, veiem que pràcticament totes les notícies atribueixen l'assassinat del pare o fan menció, a la separació prèvia de la parella, exactament igual com succeeix en el cas dels nens Ruth i José. A continuació veiem alguns exemples:

30/04/2021	ABC	"tenían custodia compartida tras la separación de la pareja."
30/04/2021	ABC	"Las amenazas a su exmujer [...] sobrevuelan toda la investigación y la sombra del caso Bretón. Venganza contra la madre a través de lo que más quiere: sus hijas."
24/06/2021	ABC	"el entorno de la expareja reconoce que él no aceptó la separación decidida por Beatriz"
12/06/2021	ABC	"El único motivo, torturar a su expareja. "
12/06/2021	El País	"Desde el momento de la separación mantuvo hacia Beatriz "un trato vejatorio y denigrante"..."
12/06/2021	El País	"La magistrada cree que el plan del acusado tenía como fin " provocar a su expareja el mayor dolor que pudo imaginar..."
01/05/2021	La Vanguardia	"el proceso de separación de su mujer [...] había sido difícil"
14/06/2021	La Vanguardia	"Tomás quería que ella siguiera viva y sufriera "de por vida buscándolas sin descanso"

En tots aquests exemples es pot apreciar que la separació de la parella és assenyalada com la principal causa que ha portat Tomás Gimeno a matar les seves filles. Quan s'expliquen els principals motius que han portat l'assassí a actuar així, es fa molt palès l'odi de Gimeno cap a la seva exparella, des del moment en què se separen i ella refà la seva vida amb un altre home. Per tant, algunes de les cites també parlen de violència vicària.

Observem que paraules com “patiment”, “venjança”, “tortura” o “dolor”, es repeteixen al llarg de molts articles. Els mitjans no justifiquen l'acte, però tal com passa amb el cas Bretón, d'aquesta manera s'està indicant una relació causa-efecte que el divorci iniciat per la dona és el motiu pel qual Gimeno va matar les seves filles, quan en cap cas hauria de ser així. Perquè com s'ha dit anteriorment, quan hi ha fets de violència de gènere o violència vicària, els indicadors periodístics recomanen que es deixi clar que l'única culpabilitat d'aquesta mena d'actes és la del mateix assassí, i que la dona és només una víctima, sense responsabilitat. I, com bé s'ha explicat en l'ACD, els mitjans són els responsables de decidir sobre quins temes parlen i sobre com es parla d'aquests temes.

Una altra qüestió que també es dona en el primer cas, és el destacament d'assumptes previs de la parella per a procurar trobar respostes a la realització d'aquest assassinat. Veiem alguns exemples:

24/06/2021	ABC	“Gimeno comenzó a golpear a Eric, Beatriz trató de mediar y separarlos”
24/06/2021	ABC	“la madre acudió al cuartel a contar las amenazas que sufría por parte de su ex”
12/06/2021	ABC	“había amenazado a Beatriz con que no volvería a ver a las niñas”
12/06/2021	ABC	“Se separó de él cuando aún estaba embarazada [...] harta de sus infidelidades y del trato que le daba”
12/06/2021	ABC	“cuando ella inició una relación con el que fue su jefe [...], su expareja le dio una paliza a este hombre.”

08/05/2021	El País	“Ambos se conocieron cuando aún iban al colegio y empezaron a salir en la veintena”
08/05/2021	El País	“asegura tener conocimientos de algunos episodios de violencia”
08/05/2021	El País	“ Perdieron a su segundo hijo y, hace un año, nació la pequeña Anna”
12/06/2021	El País	“se dirigía a diario a Beatriz con comentarios “descalificativos, ultrajantes y ofensivos” ...

En moltes notícies es parla de les baralles i discussions prèvies que havia tingut Gimeno amb la nova parella de la mare, que fins i tot havien arribat a les mans. En aquests exemples veiem com s'explica quan van iniciar la relació, detalls íntims com són les infidelitats o la pèrdua d'un fill, i fets que passen al llarg de la relació i que són previs a l'assassinat de l'Anna i l'Olivia. Tots aquests aspectes no tenen importància periodísticament, perquè són intimitats de la parella que en cap cas expliquen per què es van produir els fets. Però apareixen així perquè a l'hora de parlar sobre aquest tema, els mitjans han trobat rellevant centrar-se en aquesta part contextual dels fets, i donar-li aquesta perspectiva.

Assassí

A l'inici del cas, quan encara no hi havia indicis que el pare s'hagués suïcidat després d'haver matat a les seves dues filles, veiem fragments com aquests on sí que es respecta la presumpció d'innocència del protagonista :

11/06/2021	El País	“el padre de las niñas secuestró presuntamente... ”
12/05/2021	El Periódico	“por la presunta comisión de un delito de secuestro”
01/05/2021	La Vanguardia	“para planear y presuntamente secuestrar a sus dos hijas pequeñas”

Els tres exemples fan referència a un “presumpte segrest”, però no ho confirmen, ja que la investigació encara ha d’avançar.

Si analitzem la figura del pare assassí, ens adonem que, pràcticament en tots els articles se li fa una anàlisi del seu perfil psicològic, on es defineix com és la seva personalitat, i entre altres adjectius, se’l descriu com una persona agressiva, impulsiva i dominant, justificant així la seva actuació o conducta. Observem els següents exemples que expliquen el caràcter de Gimeno:

15/06/2021	ABC	“habían tenido que mediar en algunas agresiones que protagonizó”
24/06/2021	ABC	“ella conoce de primera mano el carácter impulsivo y temperamental...”
24/06/2021	ABC	“él la tiró al suelo y la arrastró .”
24/06/2021	ABC	“Gimeno arrastra un historial de trifulcas y antecedentes en los últimos ocho años”
24/06/2021	ABC	“llegó a contratar a un detective para que espiara a la madre de sus hijas...”
12/06/2021	ABC	“el autor de uno de los crímenes más enrevesados y crueles imaginables, que diseñó al milímetro...”
12/06/2021	ABC	“cuando ella inició una relación con el que fue su jefe [...], su expareja le dio una paliza a este hombre.”
08/05/2021	El País	“Era de los que se enfadaban con frecuencia; le gustaba gustar y dominar ”
12/06/2021	El País	“A diario “le dirigía comentarios descalificativos, ofensivos y ultrajantes ”...”

Gairebé tots els fragments mostren que l’actitud violenta i el caràcter dominant que tenia Gimeno, no només era cap a la seva dona sinó que era en general, ja que amics seus afirmen que l’havien vist així en varies ocasions.

A més, fruit d'aquest caràcter tan agressiu, trobem diversos fragments on es fan paleses les amenaces que li havia fet a la seva exdona prèvies a desaparèixer amb les filles. A continuació hi ha alguns exemples:

24/06/2021	ABC	"de quién se separó el año pasado y que ya la había amenazado en varias ocasiones"
12/06/2021	ABC	"había amenazado a Beatriz con que no volvería a ver a las niñas"
08/05/2021	El País	"les comunicó en diciembre amenazas verbales de Gimeno"
12/06/2021	El País	"advirtió que no podía permitir que sus hijas crecieran sin él"
12/05/2021	El Periódico	"Gimeno advierte a Beatriz que no volverá a ver a las niñas nunca más."
22/05/2021	El Periódico	"le dejó claro a Beatriz que no las volvería a ver , ni a él tampoco"
01/05/2021	La Vanguardia	"Tomás la llamó y le espetó con total crudeza que "no va a volver a ver a sus hijas ni a él"
11/06/2021	La Vanguardia	"para decirle que "no volvería a ver nunca más a las pequeñas" "

En tots els exemples, es veu les paraules que va tenir Gimeno en l'última trucada que va fer a Beatriz abans de desaparèixer amb les nenes, on l'adverteix i l'amenaça dient que mai més tornarà a veure a les seves filles. En el segon i els dos últims exemples, podem veure reflectida la violència masclista que exercia Gimeno a Beatriz.

I per últim, també hem analitzat si els articles fan mencions a aspectes privats de l'assassí, com són les seves relacions prèvies o la seva família. Com que havien estat junts des de joves, no es fa cap referència a ninguna relació de parella prèvia. Però,

respecte a la família, al llarg dels diferents articles hi trobem moltes al·lusions. A continuació visualitzem alguns exemples:

15/06/2021	ABC	“Tomás era el niño mimado en esa casa...”
24/06/2021	ABC	“protagonizó sendas peleas con familiares (dos tíos suyos)...”
08/05/2021	El País	“ Los Gimeno Bello son asiduos del Real Club Náutico [...], Gimeno tiene dos hermanas que también trabajan ...”
08/05/2021	El País	“ De su padre [...] no sólo heredó el nombre sino también el gusto por la competición.”
12/06/2021	El País	“ el padre , también devoto de los coches, dueño de plantaciones agrícolas...”
01/05/2021	La Vanguardia	“ La familia además goza de una buena situación económica”

Tots aquests aspectes que es remarquen de la família són innecessaris, ja que no aporta res als lectors saber si Gimeno era un nen consentit, si la família anava al Club Nàutic, o conèixer quines eren les seves aficions. És diferent del cas Bretón perquè com a Gimeno no se'l pot descriure perquè no se l'ha vist, la premsa escrita explica coses de la família per crear una imatge d'ell. Però si seguim el que diuen els indicadors, tots aquests detalls són superflus i íntims perquè pertanyen a la família, que no té cap implicació directa amb l'assassinat que va cometre Tomás Gimeno.

Per finalitzar, hem de remarcar que en tres de les notícies seleccionades per analitzar aquest darrer cas (una de *El Periódico*, i dues de *La Vanguardia*), no s'ha trobat cap aplicació dels indicadors i recomanacions periodístiques que hem establert prèviament en els criteris metodològics. I, que en una d'elles, concretament la titulada “*Gimeno arrojó a sus hijas al mar en dos bolsas de deporte lastradas con el ancla de su lancha*”, publicada per l'ABC, la notícia inclou un enllaç directe a un altre article publicat pel

mateix diari, on s'explica què és la violència vicària, quants menors han estat assassinats pels seus pares fins al moment, i quina és la relació amb el cas de les nenes de Tenerife.

5. CONCLUSIONS

Després de l'anàlisi anterior dels dos casos, hem pogut anar observant que hi ha algunes diferències pel que fa al discurs a la premsa escrita espanyola en relació amb les notícies informatives sobre menors assassinats víctimes de la violència vicària, des de l'any 2011 fins a l'actualitat.

En relació amb el nostre objectiu principal, no podem afirmar al cent per cent que hagi hagut un abans i un després en la forma d'informar sobre aquesta mena de casos, ja que alguns aspectes segueixen informant-se de la mateixa manera, però d'altres sí que han evolucionat. Veiem doncs les respostes als objectius específics establerts.

Pel que fa als indicadors establerts a partir de recomanacions periodístiques, no tots se segueixen a l'hora d'informar sobre casos de violència. Com hem pogut observar, els indicadors generals que sí que es respecten en ambdós casos és la no utilització d'imatges ni de llenguatge sensacionalista o morbós - segurament perquè les víctimes principals són menors i no seria ètic –, i també la visibilització de les conseqüències que comporten aquests actes. En els dos casos es fa explícit el rebuig social cap a aquesta mena d'actuacions i en el primer es fan explícites les repercussions penals en moltes ocasions. Per tant, podríem dir que no ha evolucionat, ja que coincideixen ambdós casos en aquest aspecte.

Referent a les fonts, tant en el cas de la Ruth i el José com en el cas de l'Anna i l'Olivia, es fa ús de fonts personals, de familiars i veïns, que no aporten informació fiable i de qualitat, i que com bé puntua el *Manual d'Estil per al tractament de la violència masclista i el llenguatge inclusiu en els mitjans de comunicació*, s'han d'evitar perquè són fonts poc objectives que poden contribuir a un relat de justificació de l'agressor. Però hi ha una diferència, ja que en el cas més actual, l'ús de fonts familiars és molt més recurrent que no pas en el primer, on només s'usen fonts de familiars en dues de les notícies analitzades.

I sobre la contextualització, observem que hi ha hagut una lleugera evolució en el discurs, però que per la societat en què vivim, no és suficient, ja que només 1 de les 52 notícies analitzades, inclou dades dels menors assassinats víctimes de la violència vicària des que es té registres, i indica també els recursos i serveis d'ajuda per a les persones afectades. Per tant, no es pot observar un abans i un després.

Si parlem de la figura de la mare víctima de la violència, on tampoc hi ha hagut una evolució és en el qüestionament de la relació. En totes les notícies d'ambdós casos, s'explica que el pare ha matat els seus fills just després d'una separació o divorci, amb l'objectiu de fer mal a la mare per haver pres aquesta decisió. I, les recomanacions periodístiques, diuen que s'ha d'evitar mostrar qualsevol relació causa-efecte entre els assassinats i circumstàncies com la voluntat de les dones a separar-se de la seva parella, o la gelosia. A més, en els dos casos es destaquen aspectes previs de la parella, fet que no s'hauria de produir, ja que es considera com una "justificació" per a explicar com s'ha pogut arribar a la situació actual.

Si entrem a analitzar com es presenta la figura de l'assassí, podem concloure que tampoc hi ha hagut una evolució en el discurs, atès que en el primer i segon cas, es descriu l'autor dels crims com a una persona freda, sense sentiments, molt controladora i venjativa, i amb molt caràcter. Com es recomana periodísticament, es pot fer menció a la personalitat de l'agressor, però en cap cas es pot utilitzar per explicar i justificar la seva conducta. És per això que no es veu evolució. En molts casos es fa menció al perfil psicològic, però per informar sobre com opinen els forenses d'ell.

Tal com recomana el CAA, sí que es respecta la presumpció d'innocència dels dos assassins, fins al moment en què hi ha la suficient informació com per a culpabilitzar-los. A més, hem pogut observar que, tot i que hi ha alguna petita diferència, en tots dos casos es parla de relacions sentimentals prèvies de l'homicida, i de la família. En aquest segon aspecte, es fa menció a l'entorn familiar per descriure quina era la vida de l'assassí, i com es comportava amb la seva família, fet que recomanen als mitjans

no fer, ja que desvia l'atenció del lector de l'acte en si, cap a una informació que no és rellevant.

En general, per acabar amb les conclusions dels objectius específics, en cap dels articles analitzats dels dos casos, trobem un missatge per part dels mitjans, que ens provoqui una reflexió social sobre les violències de gènere i/o vicàries, ni tampoc inclouen el punt de vista de veus expertes, per la qual cosa la informació donada no incideix de manera positiva en la lluita contra la violència.

Referent a les hipòtesis fixades a l'inici del treball, i després d'haver analitzat tots els articles seleccionats, podem concloure el següent.

Pel que fa a la principal hipòtesis plantejada, hem pogut comprovar que no es compleix en la seva totalitat atès que no hi ha hagut un canvi contundent en la forma d'informar sobre els assassinats de menors víctimes de la violència vicària, en aquests darrers deu anys. No s'ha pogut apreciar la influència de les noves lleis i les seves respectives modificacions. D'aquest darrer cas, només en una notícia hem pogut veure la influència de l'encunyament del concepte violència vicària, i els diferents serveis d'ajuda que s'ofereixen. Si que cal mencionar, que hi ha un tret diferencial entre els dos casos: en el segon cas es parla directament o indirectament de violència de gènere i violència vicària, mentre que en el primer no.

Referent a la segona hipòtesi plantejada, podem confirmar que no totes les recomanacions ni indicadors periodístics s'apliquen en cada notícia. Com hem vist anteriorment, hi ha alguns que s'apliquen en ambdós casos però no en cada article, i d'altres que no apareixen en cap cas.

Respecte a la tercera hipòtesis, s'ha comprovat que el fet que la ideologia dels diaris seleccionats no sigui la mateixa, no influeix a l'hora d'explicar els casos de violència vicària, per tant, es desmenteix la tercera hipòtesi. En els quatre mitjans, pràcticament es dona la mateixa informació i de la mateixa manera: tots ells fan referència a la

violència masclista, coincideixen en la forma en què al·ludeixen a l'assassí, o també recorren al mateix tipus de fonts.

I finalment, en la darrera hipòtesi plantejada, sí que és veritat, que en el segon cas, amb la societat ja més involucrada en aquests temes, els periodistes informen més sobre tota mena de manifestacions en contra de la violència vicària, i publiquen els missatges escrits per personalitats del país on es posa de manifest tot el rebuig cap a aquests actes, i que es necessita un canvi i més justícia feminista. Però en cap cas envien directament un missatge de denúncia a la societat.

Així doncs, veiem que tot i el pas dels anys, de la creació de noves lleis i de l'encunyament del terme, la violència vicària segueix sent informada gairebé de la mateixa manera que fa una dècada. Només en una notícia del total de les cinquanta-dues analitzades, hem trobat que els mitjans de premsa escrits seleccionats facin una contextualització social dels fets, per tal que prenguin la dimensió comunitària que necessiten. En els altres articles, a cap s'ha informat de les víctimes que hi ha fins al moment, ni dels recursos i serveis d'ajuda que estan a l'abast de la ciutadania per tal d'intentar radicar aquesta violència i donar solucions als afectats. És per això que podem afirmar que cal canviar els discursos i les informacions entorn de la violència vicària. Els mitjans de comunicació són intermediaris clau per aconseguir aquest repte. Cal que canviïn la seva manera d'informar respecte a la violència vicària, seguint més recomanacions periodístiques establertes fins ara.

6. **BIBLIOGRAFIA**

Articles acadèmics i llibres

Giró, Xavier. (1999). *Anàlisi crítica del discurs sobre nacionalisme i identitat als editorials de la premsa diària publicada a Catalunya des de la transició fins al govern del PP* (1977-1996) (Tesi doctoral). Recuperat de

<https://www.tdx.cat/handle/10803/4206#page=65>

Van-Dijk, Teun A. (2017). Análisis Crítico del Discurso. *Revista Austral de Ciencias Sociales* 30: 203-222. Recuperat de <http://revistas.uach.cl/pdf/racs/n30/art10.pdf>

Van Dijk, Teun A. (2009). *Discurso y poder: contribuciones a los estudios críticos del discurso*. Editorial Gedisa. Barcelona, España

Pérez Serrano, G.(1994) Investigación cualitativa. Retos, interrogantes y métodos. España, La Muralla.

De la Fuente García, Mario. (2001). El análisis crítico del discurso: una nueva perspectiva

Pàgines web

Pablo Escalona. (2021). Qué es la 'violencia vicaria': el extremo más cruel de la violencia de género. 01/02/2022, de El Economista. Lloc web: <https://www.eleconomista.es/actualidad/noticias/11268411/06/21/Que-es-la-violencia-vicaria-el-extremo-mas-cruel-de-la-violencia-de-genero.html>

Sonia Vaccaro. (2019). ¿Qué es la violencia vicaria?. 15/02/2022, de Sonia Vaccaro. Lloc web: <https://www.soniavaccaro.com/post/violencia-vicaria>

Montse Fernández. (2022). ¿Qué es la violencia vicaria?. 22/02/2022, de Centro de Psicología y Salud Emocional. Lloc web: <https://www.awenpsicologia.com/violencia-vicaria-psicologia/>

Significat de “vicari”. 10/03/2022, de la RAE lloc web: <https://dle.rae.es/vicario>

Europa Press. (2022). La violencia vicaria aumenta en España y deja siete menores asesinados en 2021. 12/03/2022, de RTVE. Lloc web: <https://www.rtve.es/noticias/20220113/balance-violencia-genero-2021-vicaria-016/2255240.shtml>

Macarena Soto. (2021). 2021, el año en el que España visibilizó la crueldad de la violencia vicaria. 12/03/2022, de Efeminista. Lloc web: <https://efeminista.com/violencia-vicaria-espana-2021/>

Laura Cuesta Ramírez. (2021). El papel de los medios en la lucha contra la violencia machista. 14/03/2022, de La Vanguardia. Lloc web: <https://www.lavanguardia.com/vida/junior-report/20210906/7697312/papel-medios-lucha-violencia-machista.html>

Gencat. (2021). Els tribunals prohibiran les visites i comunicacions del progenitor violent amb els menors. 01/04/2022, de Generalitat de Catalunya. Lloc web: <https://web.gencat.cat/ca/actualitat/detall/Decret-llei-de-la-violencia-vicaria>

Jessica Moreno. (2022). Per què “violència de gènere” no és sinònim de “violència masclista”? 02/04/2022, de Betevé. Lloc web: <https://beteve.cat/societat/per-que-violencia-genere-sinonim-violencia-masclista/>

Gema Simón Alberola. (2021). La violencia vicaria y los medios de comunicación. 17/03/2022, de Sec2crime Lloc web: <https://www.sec2crime.com/2021/08/05/la-violencia-vicaria-y-los-medios-de-comuniacion/>

Rubio Ferreres, José María (2009) Opinión pública y medios de comunicación. Teoría de la agenda setting. *Gazeta de Antropología*, 25 (1), artículo 1. 28/04/2022. Lloc web: https://www.ugr.es/~pwlac/G25_01JoseMaria_Rubio_Ferreres.pdf

AIMC EMG (2022). Ranking de diarios. 05/04/2022. Lloc web: <https://reporting.aimc.es/index.html#/main/diarios>

Delegación del Gobierno para la Violencia de Género. (2015). Sobre la inhibición a denunciar de las víctimas de violencia de género. 01/05/2022, de Gobierno de España. Lloc web: <http://www.infocop.es/pdf/DenunciasVG2015.pdf>

Lleis i organismes oficials

Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. (2020). modificació de la Llei 5/2008. 18/04/2022, de Departament de la Presidència. Lloc web: <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/8303/1828756.pdf>

Generalitat de Catalunya. (2020). Article 4. 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, de Portal Jurídic de Catalunya. Lloc web: <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/2008/04/24/5#1407572>

Agencia Estatal. (2008). Llei 5/2008, del dret de les dones a eradicar la violència masclista. 15/04/2022, de BOE. Lloc web: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2008-9294>

President de la Generalitat de Catalunya. (2022). Disposicions generals. 17/03/2022, de Boletín Oficial del Estado. Lloc web: <https://www.boe.es/eli/es-ct/dl/2021/11/30/26/dof/spa/pdf>

Delegació del Govern contra la Violència de Gènere. (2017). Pacte d'Estat 2017. 13/03/2022, de Ministeri d'Igualtat. Lloc web: <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/pactoEstado/>

Delegació del Govern per la Violència de Gènere. (2019). Pacte d'Estat contra la violència de gènere. 13/03/2022, de Govern d'Espanya. Lloc web: <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/pactoEstado/docs/FolletoPEVGcastweb.pdf>

Delegació del Govern Contra la Violència de Gènere. (2022). Menores víctimas mortales. 13/03/2022, de Ministeri d'Igualtat. Lloc web:

https://violenciagenero.igualdad.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMenores/docs/Vmenores_2021_10_28-21.pdf

Ministeri d'Igualtat. (2022). Fichas de menores víctimas mortales. 08/04/2022, de Govern d'Espanya. Lloc web: <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMenores/home.htm>

Delegación del Gobierno para la Violencia de Género. (2019). Pacto de Estado contra la violencia de género. 13/03/2022, del Govern d'Espanya. Lloc web: <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/pactoEstado/docs/FolletoPEVGcastweb.pdf>

Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género. (2021). Menores víctimas mortales por violencia de género. 12/03/2022, del Govern d'Espanya. Lloc web: <http://estadisticasviolenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/>

Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre. De mesures de protecció integral contra la violència de gènere, i normativa de desenvolupament. 28/04/2022. Lloc web: https://justicia.gencat.cat/web/.content/documents/ofertes_treball/opos_presons/temari_execucio_penal/tema_37.pdf

Documents

Remei Castelló i Anna Gimeno. (2018). Manual d'Estil per al tractament de la violència masclista i el llenguatge inclusiu en els mitjans de comunicació. 14/04/2022, de Unió de Periodistes Valencians. Lloc web: <http://www.periodistasporlaigualdad.org/wp-content/uploads/2019/01/manualupv-digital-2.pdf>

Periodistes. (2021). Recomanacions per a una cobertura mediàtica de la infància i l'adolescència amb enfocament de drets. 18/04/2022, de CAC. Lloc web: https://www.cac.cat/sites/default/files/2021-03/Recomanacions_IA_drets%283%29.pdf

CAC. (2009). Recomanacions. El tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació. 28/04/2022, de CAC. Lloc web:

https://www.cac.cat/sites/default/files/migrate/actuacions/Autorregulacio/Recomanacions_violencia_masclista_CA.pdf

Notes de premsa. (2021). El CAC recorda als mitjans que cal tenir una cura especial en les informacions sobre violència masclista en relació amb menors d'edat. 18/04/2022, de Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC). Lloc web: [https://www.cac.cat/sites/default/files/2021-](https://www.cac.cat/sites/default/files/2021-11/51.%20Agressi%C3%B3%20Igualada%204.11.21.pdf)

[11/51.%20Agressi%C3%B3%20Igualada%204.11.21.pdf](https://www.cac.cat/sites/default/files/2021-11/51.%20Agressi%C3%B3%20Igualada%204.11.21.pdf)

Acutel. (2016). El CAA insiste en la necesidad de que los medios asuman códigos deontológicos para abordar la violencia de género. 18/04/2022, de Acutel. Lloc web: [http://acutel.es/2016/02/16/el-caa-insiste-en-la-necesidad-de-que-los-medios-](http://acutel.es/2016/02/16/el-caa-insiste-en-la-necesidad-de-que-los-medios-asuman-codigos-deontologicos-para-abordar-la-violencia-de-genero/)
[asuman-codigos-deontologicos-para-abordar-la-violencia-de-genero/](http://acutel.es/2016/02/16/el-caa-insiste-en-la-necesidad-de-que-los-medios-asuman-codigos-deontologicos-para-abordar-la-violencia-de-genero/)

Notícies analitzades

La Vanguardia

Ruth i José

Víctor Bejarano. (2011). A prisión el padre acusado de ocultar el paradero de los niños de Córdoba. 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web: [http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2011/10/22/pagina-](http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2011/10/22/pagina-36/87978368/pdf.html?search=ruth%20y%20jos%C3%A9)
[36/87978368/pdf.html?search=ruth%20y%20jos%C3%A9](http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2011/10/22/pagina-36/87978368/pdf.html?search=ruth%20y%20jos%C3%A9)

Víctor Bejarano. (2012). Bretón, impasible, se defiende. 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web: [http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2012/08/29/pagina-](http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2012/08/29/pagina-16/90268352/pdf.html?search=ruth%20y%20jos%C3%A9)
[16/90268352/pdf.html?search=ruth%20y%20jos%C3%A9](http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2012/08/29/pagina-16/90268352/pdf.html?search=ruth%20y%20jos%C3%A9)

Víctor Bejarano. (2013). Sin duda sobre qué hizo Bretón. 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web:

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2013/06/18/pagina-26/92121233/pdf.html?search=ruth%20y%20jos%C3%A9>

Víctor Bejarano. (2013). Culpable. Castigo a Bretón por matar a sus hijos para vengarse de su mujer. 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web: <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2013/07/13/pagina-34/92165950/pdf.html?search=ruth%20y%20jos%C3%A9>

Víctor Bejarano. (2013). Ruth Ortiz dice que está en paz y que cree en la justicia. 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web: <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2013/07/14/pagina-43/92178320/pdf.html?search=ruth%20y%20jos%C3%A9>

Víctor Bejarano. (2013). Bretón: 40 años por asesinar a sus dos hijos. 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web: <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2013/07/23/pagina-22/92197920/pdf.html?search=ruth%20y%20jos%C3%A9>

Anna i Olivia

Javier Ricou. (2021). Matar a los hijos para "enterrar" a la madre. 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web: <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2021/05/01/pagina-25/379417265/pdf.html?search=anna%20y%20olivia>

Silvia Fernández. (2021). Fatal desenlace en el mar, principal hipótesis. 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web: <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2021/06/09/pagina-24/387116289/pdf.html?search=anna%20y%20olivia>

Silvia Fernández. (2021). Hallado el cadáver de Olivia, una de las niñas desaparecidas en Tenerife. 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web: <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2021/06/11/pagina-25/387466966/pdf.html?search=anna%20y%20olivia>

Silvia Fernández. (2021). El padre asesino de las dos niñas planeó causar un "inhumano dolor" a la madre. 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web: <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2021/06/13/pagina-40/387816798/pdf.html?search=anna%20y%20olivia>

Silvia Fernández; Javier Ricou. (2021). La madre de Anna y Olivia: "A mí me déjo viva para que sufra de por vida". 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web: <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2021/06/14/pagina-27/387966345/pdf.html?search=anna%20y%20olivia>

Silvia Fernández. (2021). Diligencias fiscales a un cura que culpa a la madre de Tenerife. 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web: <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2021/06/15/pagina-25/388214851/pdf.html?search=anna%20y%20olivia>

Carme Riera. (2021). Los derechos de los menores. 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web: <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2021/06/20/pagina-31/389316307/pdf.html?search=anna%20y%20olivia>

Silvia Fernández. (2021). El hallazgo de dos botellas de oxígeno apoya la teoría del suicidio de Gimeno. 12/04/2022, de La Vanguardia. Lloc web: <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2021/06/25/pagina-27/390214679/pdf.html?search=anna%20y%20olivia>

ABC

Ruth i José

C.Morcillo. (2011). La policía da por muertos a los niños de Córdoba y escarba a mano en la finca paterna. 12/04/2022, de ABC. Lloc web: <file:///C:/Users/tania/Downloads/abc-madrid-20111011-28.stamp.pdf>

P.García-Baquero. (2011). Desaparecen dos niños en Córdoba en plena separación de sus padres. 12/04/2022, de ABC. Lloc web: [file:///C:/Users/tania/Downloads/abc-madrid-20111010-24.stamp%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/tania/Downloads/abc-madrid-20111010-24.stamp%20(1).pdf)

Cruz Morcillo. (2012). Bretón en el informe policial: su mujer era para él un objeto sexual; sus hijos una carga. 12/04/2022, de ABC. Lloc web: <https://www.abc.es/archivo/periodicos/abc-madrid-20120509-26.html>

Cruz Morcillo. (2012). Bretón quemó a sus hijos. 12/04/2022, de ABC. Lloc web: <https://sevilla.abc.es/20120828/cordoba/sevi-breton-quemo-hijos-201208280159.html>

Davinia Delgado. (2013). Fiscalía pide 40 años de cárcel para Bretón por asesinar a sus hijos. 12/04/2022, de ABC. Lloc web: <file:///C:/Users/tania/Downloads/abc-madrid-20130117-27.stamp.pdf>

F.J.Poyato. (2013). Bretón culpable de quemar y matar a Ruth y José. 12/04/2022, de ABC. Lloc web: <https://sevilla.abc.es/cordoba/20130713/sevi-breton-culpable-matar-quemar-201307130947.html>

F.J. Poyato. (2013). Bretón condenado a 40 años, la pena máxima por los asesinatos. 12/04/2022, de ABC. Lloc web: <https://www.abc.es/cordoba/20130723/sevp-breton-condenado-anos-pena-20130723.html>

Anna i Olivia

C.Morcillo; L.Bautista. (2021). Buscan en el mar los cuerpos de un padre y sus dos hijas, a las que raptó. 12/04/2022, de ABC. Lloc web: <https://www.abc.es/archivo/periodicos/abc-madrid-20210430-25.html>

Cruz Morcillo. (2021). Gimeno arrojó a sus hijas al mar en dos bolsas lastradas con el ancla de su lancha. 12/04/2022, de ABC. Lloc web: https://www.abc.es/espana/abci-hallan-cuerpo-menor-zona-busqueda-ninas-desaparecidas-tenerife-202106102025_noticia.html

Cruz Morcillo. (2021). Más de 300 agentes para dar con la tumba de Olivia y Anna. 12/04/2022, de ABC. Lloc web: https://www.abc.es/espana/abci-mas-300-agentes-para-tumba-olivia-y-anna-202106112112_noticia.html

Cruz Morcillo. (2021). Gimeno al Guardi Civil con el que habló desde su barco "Son mis hijas y hago lo qué me de la gana". 12/04/2022, de ABC. Lloc web: https://www.abc.es/espana/abci-gimeno-guardia-civil-hablo-desde-barco-hijas-y-hago-gana-202106142030_noticia.html

Cruz Morcillo. (2021). Gimeno arrojó a sus hijas al mar en dos bolsas de deporte lastradas con el ancla de su lancha. 12/04/2022, de ABC. Lloc web: https://www.abc.es/espana/abci-hallan-cuerpo-menor-zona-busqueda-ninas-desaparecidas-tenerife-202106102025_noticia.html

El País

Ruth i José

EFE. (2011). Bretón intentó reconciliarse con su mujer un día antes de la desaparición de los niños de Córdoba. 12/04/2022, de El País. Lloc web: https://elpais.com/sociedad/2011/12/14/actualidad/1323876948_380825.html

Manuel J.Albert. (2012). "Bretón es muy inteligente, manipulador y no tiene ninguna enfermedad mental". 12/04/2022, de El País. Lloc web: https://elpais.com/ccaa/2012/01/25/andalucia/1327491788_027078.html

Manuel J.Albert. (2012). Seis meses sin Ruth y José. 12/04/2022, de El País. Lloc web: https://elpais.com/sociedad/2012/04/07/actualidad/1333825829_978295.html

Manuel J.ALbert. (2012). La madre de Ruth y José cree que Bretón los hizo desaparecer por venganza. 12/04/2022, de El País. Lloc web: https://elpais.com/sociedad/2012/05/04/actualidad/1336136303_366632.html

Manuel J.Albert. (2012). El caso Ruth y José, paso a paso. 12/04/2022, de El País. Lloc web: https://elpais.com/sociedad/2012/08/27/actualidad/1346036457_915653.html

Manuel J.Albert. (2012). La hoguera de la venganza. 12/04/2022, de El País. Lloc web: https://elpais.com/ccaa/2012/09/01/andalucia/1346527121_674065.html

Manuel J.Albert. (2013). La fiscalía pide 40 años de cárcel a Bretón por el asesinato de sus hijos. 12/04/2022, de El País. Lloc web: https://elpais.com/ccaa/2013/01/16/andalucia/1358332095_763611.html

Manuel J.Albert. (2013). Un hombre frío, maniático y estricto. 12/04/2022, de El País. Lloc web: https://elpais.com/ccaa/2013/06/15/andalucia/1371297245_699461.html

Manuel J.Albert. (2013). Veredicto: culpable. 12/04/2022, de El País. Lloc web: https://elpais.com/ccaa/2013/07/10/andalucia/1373449302_111683.html

Manuel J.Albert. (2013). El castigo más salvaje. 12/04/2022, de El País. Lloc web: https://elpais.com/sociedad/2013/07/12/actualidad/1373661776_474804.html

Anna i Olivia

Guillermo Vega. (2021). La Guardia Civil investiga la desaparición de un hombre y sus hijas de uno y seis años en Tenerife. 12/04/2022, de El País. Lloc web: <https://elpais.com/sociedad/2021-04-29/la-guardia-civil-investiga-la-desaparicion-de-un-hombre-y-sus-hijas-de-uno-y-seis-anos-en-tenerife.html>

Guillermo Vega ; Pilar Álvarez. (2021). Los 12 días de búsqueda del hombre desaparecido con sus hijas en Tenerife. 12/04/2022, de El País. Lloc web: <https://elpais.com/sociedad/2021-05-08/once-dias-en-busca-del-hombre-desaparecido-con-sus-hijas-en-tenerife.html>

Guillermo Vega. (2021). Hallado en una bolsa en el mar el cadáver de Olivia, una de las dos niñas raptadas en Tenerife por su padre. 12/04/2022, de El País. Lloc web: <https://elpais.com/sociedad/2021-06-10/hallado-el-cadaver-de-una-menor-en-la-zona-donde-se-busca-a-anna-y-olivia-en-tenerife.html>

Pilar Álvarez. (2021). La indignación por la violencia machista saca a la calle a miles de personas. 12/04/2022, de El País. Lloc web: <https://elpais.com/sociedad/2021-06-11/la-indignacion-por-la-violencia-machista-saca-a-la-calle-a-miles-de-personas.html>

Guillermo Vega ; Antonio Jiménez Barca. (2021). La juez, sobre Gimeno: “Mató a las niñas de forma premeditada y para provocar un dolor inhumano a la madre”. 12/04/2022, de El País. Lloc web: <https://elpais.com/sociedad/2021-06-12/la-guardia-civil-intercepto-en-la-entrada-del-puerto-a-tomas-gimeno-cuando-ya-habia-tirado-a-sus-hijas-al-mar.html>

Antonio Jiménez Barca; Guillermo Vega. (2021). El hombre que quiso causar “el mayor dolor imaginable”. 12/04/2022, de El País. Lloc web:

<https://elpais.com/sociedad/2021-06-12/el-hombre-que-quiso-causar-el-mayor-dolor-imaginable.html>

Guillermo Vega. (2022). La jueza archiva la causa por el asesinato de Anna y Olivia hasta que aparezca su padre. 12/04/2022, de El País. Lloc web: <https://elpais.com/sociedad/2022-03-15/la-jueza-archiva-la-causa-por-el-asesinato-de-anna-y-olivia-hasta-que-aparezca-su-padre.html>

El Periódico

Ruth i José

Julia Camacho. (2013). 40 años para Bretón por el asesinato de sus dos hijos. 12/04/2022, de El Periódico. Lloc web: <https://www.elperiodicodearagon.com/sociedad/2013/07/23/40-anos-breton-asesinato-hijos-47390755.html>

Mayka Navarro. (2012). José Bretón: El único sospechoso. 12/04/2022, de E Periódico. Lloc web: <https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20120827/jose-breton-el-unico-sospechoso-2192366>

Anna i Olivia

Europa Press. (2021). Dos semanas de la desaparición de las niñas de Tenerife: ¿Qué sabemos del caso?. 12/04/2022, de El Periódico. Lloc web: <https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20210512/desaparicion-ninas-tenerife-que-sabemos-del-caso-11717846>

Agencia EFE. (2021). La madre de las niñas de Tenerife: "No voy a parar hasta encontrarlas". 12/04/2022, de El Periódico. Lloc web:

<https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20210514/madre-ninas-tenerife-olivia-anna-11723736>

Pedro Fumero. (2021). Continúa la búsqueda en la finca del padre de las niñas desaparecidas de Tenerife. 12/04/2022, de El Periódico. Lloc web: <https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20210518/continua-busqueda-ninas-tenerife-desaparecidas-11736965>

La Provincia. (2021). El padre de las niñas desaparecidas entregó una caja con dinero a su novia. 12/04/2022, de El Periódico. Lloc web: <https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20210522/padre-ninas-desaparecidas-caja-dinero-novia-11751400>

7. ANNEXOS

➤ Taules d'anàlisi dels indicadors les notícies

Cas Anna i Olivia

Diari ABC

Titular	Imatge	Què es veu a la imatge	Fonts	Fragment	Indicador
Buscan en el mar los cuerpos de un padre y sus dos hijas, a las que raptó	No	-	1 policial	“tenían custodia compartida tras la separación de la pareja.”	2.1
				“Las amenazas a su exmujer [...] sobrevuelan toda la investigación y la sombra del caso Bretón. Venganza contra la madre a través de lo que más quiere: sus hijas.”	2.1
Gimeno al guardia civil con el que habló desde su barco: “Son mis hijas y hago lo que me dé la gana”	Sí	El vaixell que busca els cossos de les dues nenes	1 policial 1 personal (Joaquin Amills, president de SosDesaparecidos i portaveu de la mare)	“habían tenido que mediar en algunas agresiones que protagonizó”	3.1
				“Tomás era el niño mimado en esa casa...”	3.2
				“la novia de Gimeno abrió el estuche ...”	3.2

Gimeno arrojó a sus hijas al mar en dos bolsas de deporte lastradas por el ancla de su lancha	Sí	Primer pla de les dues nenes pixelades	1 policial	“ella conoce de primera mano el carácter impulsivo y temperamental...”	3.1
				“de quién se separó el año pasado y que ya la había amenazado en varias ocasiones”	3.1
				“El pasado agosto hirió a la nueva pareja de Beatriz”	3.1
				“Gimeno comenzó a golpear a Eric, Beatriz trató de mediar y separarlos”	2.1
				“él la tiró al suelo y la arrastró .”	3.1
				“la madre acudió al cuartel a contar las amenazas que sufría por parte de su ex”	2.1
				“Gimeno arrastra un historial de trifulcas y antecedentes en los últimos ocho años”	3.1
				“protagonizó sendas peleas con familiares (dos tíos suyos)...”	3.2

				“el entorno de la expareja reconoce que él no aceptó la separación decidida por Beatriz” “llegó a contratar a un detective para que espiara a la madre de sus hijas...”	2.1 3.1
Más de 300 agentes para dar con la tumba de Olivia y Anna	Sí	El vaixell que busca a les nenes al mar	1 policial 1 personal (Joaquin Amills, president de SosDesaparecidos i portaveu de la mare)	“el autor de uno de los crímenes más enrevesados y crueles imaginables, que diseñó al milímetro...” “había amenazado a Beatriz con que no volvería a ver a las niñas” “El único motivo, torturar a su expareja.” “Se separó de él cuando aún estaba embarazada [...] harta de sus infidelidades y del trato que le daba” “cuando ella inició una relación con el que fue su jefe [...], su expareja le dio una paliza a este hombre.”	3.1 3.1 2.1 2.1 2.1 / 3.1

Diari El País

Titular	Imatge	Què es veu a la imatge	Fonts	Fragment	Indicador
La Guardia Civil investiga la desaparición de un hombre y sus hijas de uno y seis años en Tenerife	Sí	Dues imatges: el pare i les dues nenes en primer pla	1 agencia (EFE) 2 personals (Enrique Alonso responsable del port; guardià del port aquella nit)	“su expareja la había amenazado verbalmente, pero no quiso presentar denuncia ”	1.4 / 3.1
Los 12 días de búsqueda del hombre desaparecido con sus hijas en Tenerife	Sí	Dos imatges: la primera la Guardia Civil investigant la barca de Gimeno; la segona, un primer pla de Gimeno	5 fonts personals (amics i coneguts de Tomás, i de la parella en comú) 2 professionals (1 forense i 1 psicòleg)	“no hay un perfil psicológico asociado a una conducta como esa” “Ambos se conocieron cuando aún iban al colegio y empezaron a salir en la veintena” “Los Gimeno Bello son asiduos del Real Club Náutico [...], Gimeno tiene dos hermanas que también trabajan ...” “lo tenía muy bien pensado” “asegura tener conocimientos de algunos episodios de violencia” “les comunicó en diciembre	3.1 2.1 3.2 3.1 2.1 3.1

				amenazas verbales de Gimeno” “finalmente no interpuso denuncia” “De su padre [...] no sólo heredó el nombre sino también el gusto por la competición.” “Era de los que se enfadaban con frecuencia; le gustaba gustar y dominar” “Perdieron a su segundo hijo y, hace un año, nació la pequeña Anna” “le afectó mucho la separación ” “el odio a la nueva pareja, el deseo de vengarse de su exmujer [...] han podido alimentar la idea de actuar de un modo tan grave como lo ha hecho”.	1.4 3.2 3.1 2.1 3.1 3.1
Hallado en una bolsa en el mar el cadáver de Olivia, una de las dos niñas raptadas en	Sí	Primer pla de les dues germanes	1 policial	“el padre de las niñas secuestró presuntamente...” “Anna y Olivia ejemplifican una forma de violencia machista extrema, y aún	3.1 1.4

Tenerife por su padre				poco conocida socialmente, la violencia vicaria.” “Desde que se registran datos oficiales, en 2013, 39 menores han sido asesinados ...” “El teléfono 016 atiende a las víctimas de violencia machista las 24h...”	1.4 1.4
La juez, sobre Gimeno: “Mató a las niñas de forma premeditada y para provocar un dolor inhumano a la madre”	Sí	Cinc imatges (un primer pla de cada nena; porta principal de la finca de Gimeno; agents de la GC inspeccionant el vaixell de Gimeno; zona on Gimeno tenia la seva embarcació; el vaixell que busca a les nenes	1 judicial (jutge) 1 policial (investigadors)	“La magistrada cree que el plan del acusado tenía como fin “provocar a su expareja el mayor dolor que pudo imaginar...” “contra la integridad moral en el ámbito de la violencia de género” “Desde el momento de la separación mantuvo hacia Beatriz “un trato vejatorio y denigrante”...” “Su objetivo: “provocar un dolor inhumano a su pareja”. ”	2.1 2.1 2.1 2.1
El hombre que quiso causar “el mayor dolor imaginable”	Sí	Dos nens amb cartells en una manifestació en contra de	1 policial 1 personal (conegut de Gimeno)	“las arrojó al mar para ensañarse con su mujer ”	2.1

		la violència vicària		“advirtió que no podía permitir que sus hijas crecieran sin él” “tenía como fin provocar a su expareja el mayor dolor que pudo imaginar” “Tomás y Beatriz habían sido novios desde la adolescencia...” “se dirigía a diario a Beatriz con comentarios “descalificativos, ultrajantes y ofensivos”...” “mata a sus hijas para así torturar de por vida a su expareja” “el padre, también devoto de los coches, dueño de plantaciones agrícolas...” “Cerca de 100.000 personas [...] salieron a protestar por la violencia machista. [...] Una niña enarbolaba un cartel con esta frase: “Dejad de matarnos”.”	3.1 2.1 2.1 2.1 2.1 3.2 1.5
--	--	-------------------------	--	--	--

Diari El Periódico

Titular	Imatge	Què es veu a la imatge	Fonts	Fragment	Indicador
Dos semanas de la desaparición de las niñas de Tenerife: ¿Qué sabemos del caso?	Sí	Un primer pla de les nenes jugant	1 policial	“Gimeno advierte a Beatriz que no volverá a ver a las niñas nunca más.” “por la presunta comisión de un delito de secuestro” “la convocatoria de un aplauzo masivo en apoyo a la familia”	3.1 3.1 1.5
La madre de las niñas de Tenerife: “No voy a parar hasta encontrarlas”	Sí	Un primer pla de les dues nenes amb un correu i telèfon de contacte	1 familiar (la mare)	“Beatriz agradece la implicación y el cariño que está recibiendo ”	1.5
Continúa la búsqueda en la finca del padre de las niñas desaparecidas en Tenerife	Sí	Gossos buscant a la finca de Tomás	1 policial	-	-
El padre de las niñas desaparecidas entrego una caja con dinero a su novia	Sí	Dos imatges (primer pla de Tomás; primer pla de les nenes)	1 policial	“le dejó claro a Beatriz que no las volvería a ver , ni a él tampoco”	3.1

Titular	Imatge	Què es veu a la imatge	Fonts	Fragment	Indicador
La angustiosa búsqueda de Anna y Olivia	Sí	Investigadors de la GC buscant al vaixell de Gimeno	1 policial	“para planear y presuntamente secuestrar a sus dos hijas pequeñas”	3.1
				“el proceso de separación de su mujer [...] había sido difícil”	2.1
				“con amenazas por parte de él (aunque nunca hubo denuncia)”	1.4
				“ La familia además goza de una buena situación económica”	3.2
				“Tomás la llamó y le espetó con total crudeza que “no va a volver a ver a sus hijas ni a él” ”	3.1
Orden internacional para encontrar al padre de las niñas de Tenerife	No	-	1 policial	“éste le dijo que “se iba a ir muy lejos y que se iba a encargar de cuidar a las niñas”	3.1
Fatal desenlace en el mar, principal hipótesis	Sí	El vaixell i un robot submarí que busca les nenes dins el mar	1 policial (investigadors) 1 personal (Joaquín Amills, president de	-	-

			SosDesaparecidos i portaveu de la mare)		
Hallado el cadáver de Olivia, una de las niñas desaparecidas en Tenerife	Sí	Agents de la GC remolcant el vaixell de Gimeno	1 policial (investigador s) Fonts properes a la família Personalitats	“par decirle que “no volvería a ver nunca más a las pequeñas”” “llevaba separada de Tomas Gimeno...” “los mensajes de apoyo a la madre [...] inundaron ayer las redes sociales” “Pedro Sánchez mostró su pesar...” “El presidente de Canarias afirmó que “Canarias está destrozada””	3.1 2.1 1.5 1.5 1.5
El padre asesino de las dos niñas planeó causar un “inhumano dolor” a la madre	Sí	Un dibuix de dos sirenes i els noms de les dues nenes, amb un llaç de dol	1 policial (investigador s)	“Tomás actuó [...] con el objetivo de causar un “inhumano dolor” su exmujer” “Su único fin fue provocar en Beatriz “el mayor dolor que pudo imaginar”” “empezó a salir con Tomás desde los 15 años, y del que se separó el verano pasado...”	2.1 2.1 2.1

				"A diario "le dirigía comentarios descalificativos, ofensivos y ultrajantes "..."	3.1
La madre de Anna y Olivia: "A mí me dejó viva para que sufra de por vida"	Sí	Una dona col·locant un ram de flors al port de Santa Cruz de Tenerife	1 familiar (la mare)	"Tomás quería que ella siguiera viva y sufriera "de por vida buscándolas sin descanso" "Gracias a ellas se conoce el significado de violencia vicaria "	2.1 1.4
Diligencias fiscales a un cura que culpa a la madre de Tenerife	Sí	El vaixell que busca les nenes	1 policial	"el cura culpaba indirectamente a Beatriz [...] de su muerte, al haber roto el matrimonio con Tomás". "si el matrimonio no se hubiera roto "esas niñas seguirían vivas""	1.5 1.5
El hallazgo de dos botellas de oxígeno apoya la teoría del suicidio de Gimeno	Sí	El vaixell que cerca les nenes	1 policial 1 experts (bussos) 1 personal (Joaquin Amills, president de SosDesaparecidos i portaveu de la mare)	-	-
La pequeña Olivia murió estrangulada por su padre	No	-	1 policial (investigador s)	-	-

Cas Ruth i José

Diari ABC

Titular	Imatge	Què es veu a la imatge	Fonts	Fragment	Indicador
Desaparecen dos niños en Córdoba en plena separación de sus padres	Sí	A l'esquerre dues dones molt sorpreses, i a la dreta les fotos dels menors	1 policial; 1 familiar	"[...] el matrimonio estaba en trámites de separación con posibles episodios de malos tratos" "El matrimonio convivía en el mismo domicilio hasta hace apenas 15 días".	2.1 2.1
La policía da por muertos a los niños de Córdoba y escarba a mano en la finca paterna	Sí	N'hi han 3: 1-Policies buscant a la finca 2-Els nens 3-El pare	1 policial	"asombró su frialidad" "Fue muy parco al denunciar." "José, su marido del que se separó hace menos de un mes..." "La pareja se conoció en Córdoba..." "[...] con la que se casó hace nueve años."	3.1 3.1 2.1 2.1
El padre de los niños, acusado de homicidio y denuncia falsa	No	No	1 policial	"de acabar supuestamente con la vida de sus hijos" "mantuvo su actitud fría y distante, y no se derrumbó ..."	3.1 3.1

“Vemos el fútbol y me dices dónde están los niños”	Sí	El pare emmanillat	1 policial	“El extraño y atípico comportamiento [...]. Su actitud parecía muy alejada de la realidad de lo que acontecía.”	3.1
				”No nombra a sus hijos, no muestra el más mínimo signo de angustia , pena o desesperación.”	3.1
				“Soy el que paga y aquí se folia todos los días , tanto si ella quiere como si no.”	1.2
				“la gran puta ”	1.2
Bretón quemó a sus hijos	Sí	El pare emmanillat	1 policial 2 institucionals (ministre interior i jutge) 3 experts (en anàlisis de restes humans)	“ Bretón se ufanaba [...] que allí la policía no iba a encontrar nada.”	1.2
				“es una bomba ”	1.2
La fiscalía pide 40 años de cárcel para Bretón por asesinar a sus hijos	Sí	El pare amb cara seria	1 institucional (fiscal)	“el acusado decidió acabar [...]después de que su mujer [...] le comunicase que quería romper la relación ”	2.1

				“ 40 años de cárcel, e indemnizar a la madre con 600.000€”	1.5
Bretón, culpable de matar y quemar a Ruth y José	Sí	Bretón al jutjat emmanillat i agafat per un policia	1 policial 1 judicial	“Acogió la condena [...] sin pestañear ni dar señales de arrepentimiento” “Con la misma máscara inexpresiva e impenetrable ...” “ideó la muerte de sus hijos como venganza contra su esposa...” “en un fingido intento de suicidio de 1997 por un desamor” “para arrojar los menudos cuerpos de sus hijos y esperar que se consumieran sin dejar aparente rastro”	3.1 1.2 / 3.1 2.1 3.2 1.2
Bretón, condenando a 40 años, la pena máxima por los asesinatos	Sí	Bretón amb cara impassible durant el judici	1 policial 1 judicial (magistrado)	“recibió el fallo como si no fuera con él” “no soportar que su esposa le dejara y dado su carácter rencoroso y vengativo”	3.1 2.1 / 3.1

Diari El País

“Bretón es muy inteligente, manipulador y no tiene ninguna enfermedad mental”	Sí	Bretón durant la recreació de la desaparició dels seus fills	1 judicial (advocat Bretón) 3 expertes (1 psicòloga i 2 psiquiatres)	“no tiene ningún trastorno mental , su coeficiente es superior a la media y es marcadamente manipulador ”	3.1
Seis meses sin Ruth y José	Sí	Manifestació a Còrdova demanant que tornin els nens	1 judicial 2 expertes (pèrits psiquiàtrics)	“Ortiz tiene la sospecha de que todo se debe a una venganza por su intención de divorciarse ” “carácter frío , calculador , obsesivo y manipulador de José” “demostrando frialidad extrema”	2.1 3.1 3.1
La madre de Ruth y José cree que Bretón los hizo desaparecer por venganza	Sí	La mare abans de declarar davant el jutge	2 familiars (la mare i el cosí de la mare) 2 judicials (advocada de la mare i advocat de Bretón)	“Bretón hizo desaparecer a sus hijos para vengarse de su exmujer por haberse separado de él”	2.1
El caso Ruth y José, paso a paso	Sí	Polícia i personal del jutjat a “Las Quemadillas”	1 familiar (la mare) 1 judicial (jutge del cas)	“la madre, [...] ha creído que su marido asesinó a sus hijos como venganza por separarse de él” “la tarde del jueves 15 de septiembre, Ruth le dijo ...”	2.1 2.1

				“causar un daño grave a su esposa como represalia a su decisión” “vecinos insultando al detenido” “personalidad marcada por rasgos excesivos de manipulación”	2.1 1.5 3.1
La hoguera de la venganza	Sí	Primer pla de Bretón	1 policial 1 expert (antropòleg)	“El 15 de septiembre le dijo que iba a separarse de él...” “Parecía que José era quién dominaba al resto de su familia.” “otro ejemplo salvaje, retorcido y cruel de violencia machista”	2.1 3.1 / 3.2
La fiscalía pide 40 años de cárcel a Bretón por el asesinato de sus hijos	No	-	1 judicial (fiscalia)	“no podrà concedérsele el tercer grado ...” “prohibición de acercarse a la madre de los pequeños, [...] multa por el delito [...] indeminización a Ortiz ...”	1.5 1.5
Un hombre frío, maniático y estricto	Sí	Primer pla de Bretón	1 policial 1 veïns i coneguts	“Bretón es rígido y machista ”	3.1

				“estricto y maniático con sus hijos” 3.1 “su única obsesión era hablar despectivamente de su esposa” 3.1 “su novia le abandonó e intento suicidarse” 3.2 “no encajaba bien que su mujer fuese quien llevara el peso económico ...” 2.1	
Veredicto: culpable	Sí	Bretón emmanillat i policia al voltant	1 judicial (fiscal) 1 poble (jurat)	“un horrible crimen que perseguía la venganza contra su mujer, que había iniciado el divorcio” 2.1 “escuchó su veredicto sin pestañear. Inmóvil, ni un gesto” 3.1 “su personalidad refractaria a la frustración y su carácter rencoroso...” 3.1 “el 15 de septiembre, cuando su esposa le anuncio la separación...” 2.1 “[...] centenaes de pequeñas 1.2	

				esquirlas de hueso” “ falta absoulta de sentimientos hacia sus hijos”	3.1
El castigo más salvaje	No	-	3 familiars (mare i àvia materna; família paterna)	“un crimen con el que quería vengarse de su esposa ” “acababa de anunciarle el 15 de septiembre que quería separase de él” “carácter machista , estricto, maniático , obsesivo...”	2.1 2.1 3.1

Diari El Periódico

Titular	Imatge	Què es veu a la imatge	Fonts	Fragment	Indicador
José Bretón: El único sospechoso	Sí	Bretón emmanillat reconstruint els fets al parc	1 policial 1 judicial (advocat Bretón) 2 familiars (Catalina i Rafael, germans de Bretón)	“Los especialistas dice que el padre [...] presenta relevantes rasgos psicopáticos. ” “ Conoció a su mujer en Córdoba, mientras ella estudiaba [...]. Se casaron en el 2002 y tres [...] llegaron a separarse. ”	3.1 2.1

				“la relación se hizo insostenible poco antes de la desaparición...” “Ruth comenzó los trámites de la separación [...] y que atribuye a una “venganza” de Bretón.” “Obsesionado por el orden y la limpieza [...] reveló en la cárcel un perfil psicológico diferente a la mayoría.” “sorprendió por su frialdad y falta de empatía” “le puede su egoncentrismo” “el padre se mantenía inalterable al destrozo y a la posibilidad que aparecieran los cuerpos.”	2.1 2.1 3.1 3.1 3.1 3.1
40 años a Bretón por el asesinato de sus dos hijos	Sí	Bretón al judici i un policia posant-li les esposes	1 policial (investigadors i jutges)	“La sentencia destaca el afán del asesino de torturar a su exesposa” “despiadado comportamiento del codenado”	2.1 3.1

				“Bretón no soportó que su exesposa le abandonara” “dado su carácter vengativo y rencoroso, decidió hacerle daño en lo más sensible: los niños” “afán de venganza infinito”	2.1 2.1 2.1
Ruth Ortiz dice estar “tranquila” con la sentencia	Sí	La mare	1 familiar (la mare)	“condenó a Bretón a 20 años de prisión” “indemnización de 500.000€”	1.5 1.5

Diari La Vanguardia

Titular	Imatge	Què es veu a la imatge	Fonts	Fragment	Indicador
Dos niños desaparecen mientras jugaban en un parque de Córdoba	Sí	2 tientes maternes ensenyant fotos dels menors	1 portaveu de la família materna	“sus padres estan en trámites de separación desde hace quince días”	2.1
La policia investiga la familia per trobar els nens perduts a Còrdova	No	-	1 policial 1 familiar (germà de la mare)	“La parella està en tràmits de separació” “el pare havia amenazat a la seva esposa que si no accedia a la	2.1 2.1

				custòdia compartida dels nens, no els tornaria a veure més “to sorprenentment fred”	3.1
Presó per al pare acusat d'ocultar on són els dos nens de Còrdova	Sí	El pare durant la reconstrucció dels fets al parc	1 policial (investigadors) 1 judicial (advocat de Bretón)	“Bretón [...] no hauria assimilat la seva separació ”	2.1
Giro en el caso Bretón: los huesos son de niños	No	-	1 policial 1 familiar	“Bretón había enterrado a sus hijos [...] cómo venganza por la decisión de sus esposa de divorciarse ”	2.1
Bretón, impasible, se define	Sí	La tanca de la finca de Bretón on està escrit “Monstruo, asesino”	1 policial 1 judicial (advocat Bretón)	“Con aplomo y tranquilidad absolutas. Así asistió ayer Bretón...” “Bretón siguió impertorbable.” “El acoso popular se ha intensificado desde las nuevas pruebas que le acusan.” “La historia partió de una ruptura matrimonial [...] será un caso más de violencia machista”	3.1 3.1 1.5 2.1

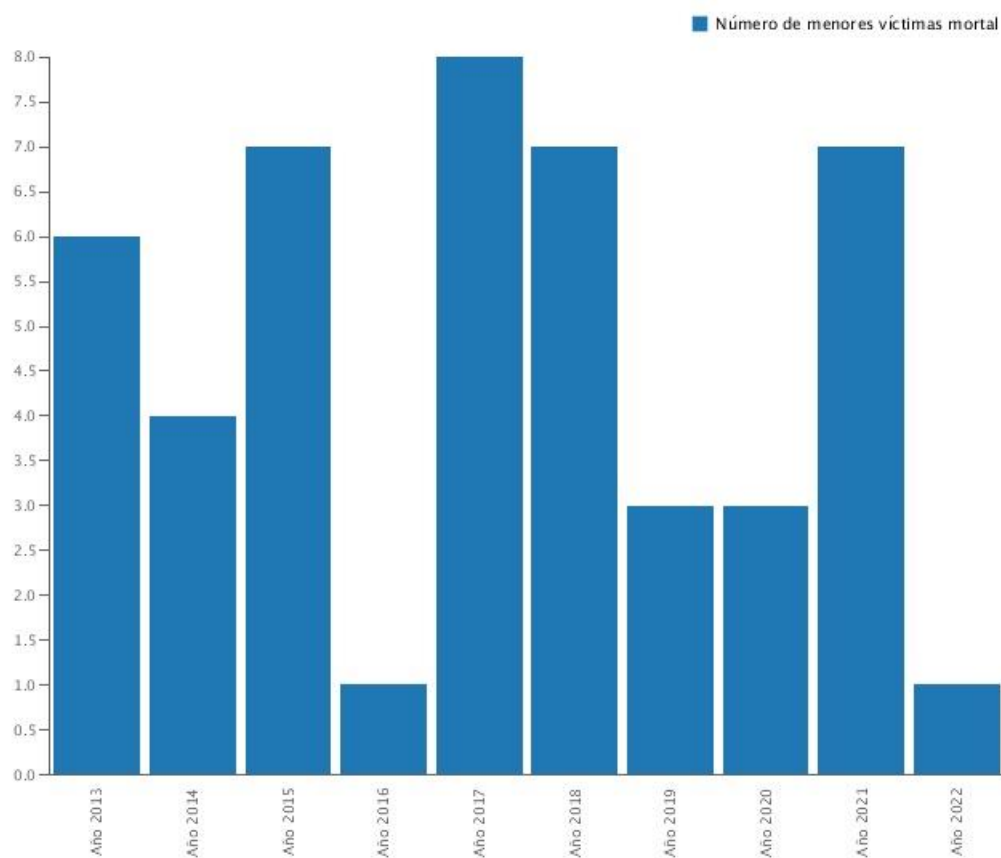
Sin duda sobre qué hizo Bretón	Sí	Bretón als jutjats, entre dos policies	2 judicials (el fiscal i l'advocat de Bretón)	“Cómo si no fuera con él” “Los mató a sangre fría como venganza por la separación que le había pedido la madre. “ “El hombre impasible”	3.1 2.1 3.1
La Fiscalia conclou que hi ha proves contundents per condemnar Bretón	Sí	Bretón esposat a la sala judicial	3 judicials (la Fiscalia, l'advocat de Bretón i l'advocada de la mare)	“Tot amb l'objectiu de fer mal a Ruth, que no volia reconciliar-se amb ell.” “els psiquiatres que van avaluar Bretón, van descartar cap tipus de trastorn mental, i van assenyalar que és una persona “metòdica, ordenada i rígida”.”	2.1 3.1
Bretón mató a sus hijos por odio a su mujer	Sí	Bretón emmanillat, agafat per un policia	1 judicial	“Bretón mató a los niños y los quemó en una hoguera para vengarse de su esposa, que había decidido romper su relación.” “recibió el veredicto impasible y con la mirada perdida.”	2.1 3.1

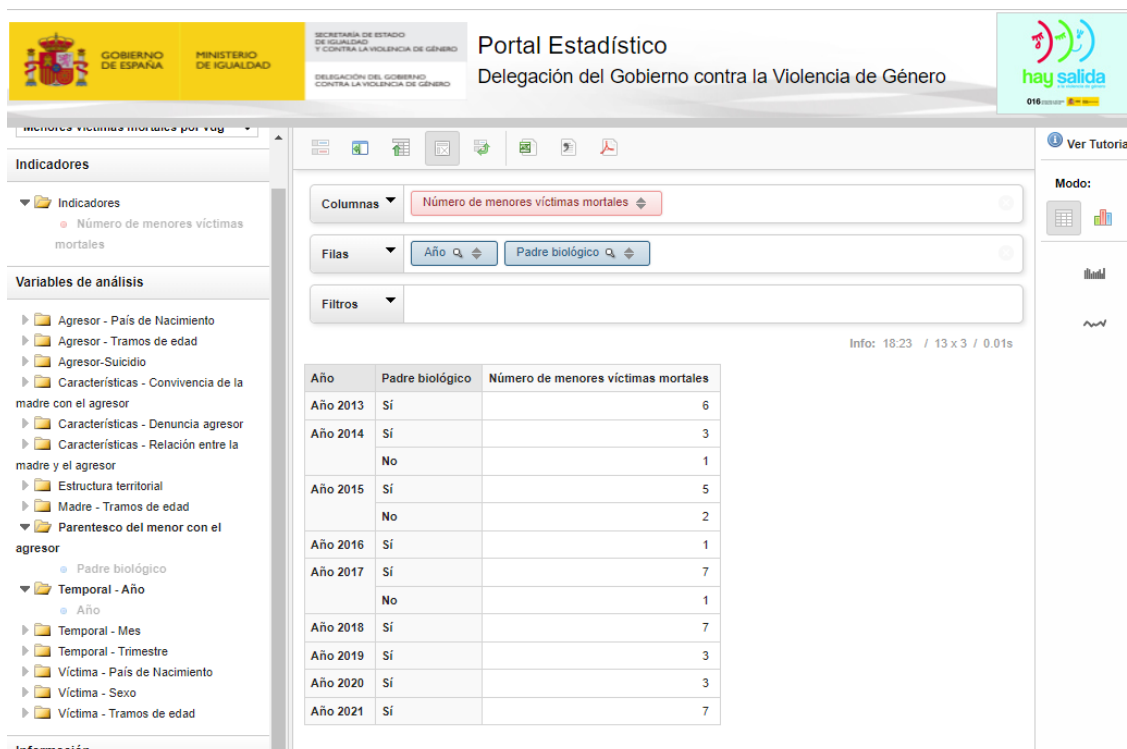
Culpable. Castigo a Bretón por matar a sus hijos para vengarse de su mujer	Sí	Primer pla de Bretón	1 policial 1 judicial (el jurat popular)	“personalidad refractaria a la frustración y un carácter rencoroso.” “la misma falta de expresividad que mostro a lo largo de las tres semanas de juicio” “Consumado su plan y armado de una frialidad inconcebible...” “Bretón decidió dar muerte a los niños como venganza a su esposa por romper la relación.”	3.1 3.1 3.1 2.1
Ruth Ortiz dice que està en paz y que cree en la justicia	Sí	La mare	1 familiar (la mare)	No hi ha referències a Bretón ni al procés. Només l'opinió de la mare.	-
Bretón: 40 años por asesinar a sus dos hijos	Sí	Bretón sortint emmanillat de la sala judicial		“El juez sentencia que mató a los niños para vengarse de su esposa, que quería el divorcio”. “Bretón es culpable de matar a sus hijos y de haberlo hecho para vengarse de su exesposa.”	2.1 2.1

				“Además de 40 años, Bretón ha sido condenado a indemnizar con 500.000€ a Ruth [...] deberá pagar al Ministerio 137.335€ y 22.567€ al Ayuntamiento de Córdoba...”	1.5
--	--	--	--	--	-----

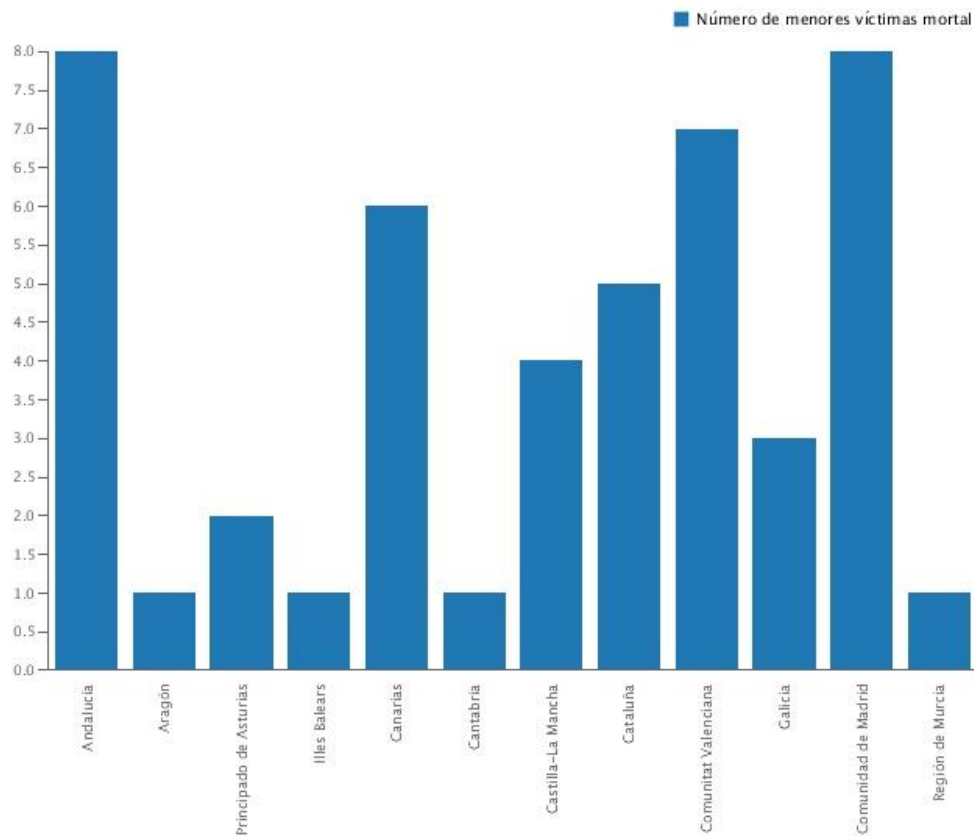
➤ Gràfics

Menors víctimes mortals per Any

Víctimas mortales per comunitats

Consells a l'hora d'informar sobre violència de gènere:

Algunos de los consejos más importantes a la hora de informar sobre violencia de género son:

- 1 Llamar a las cosas por su nombre. Hablamos de mujeres a las que asesinan y cuya muerte se enmarca dentro de lo que llamamos "violencia de género" o "violencia machista".
- 2 Evitar mostrar cualquier relación causa-efecto entre los asesinatos y circunstancias como la voluntad de las mujeres de divorciarse o los celos.
- 3 No fomentar la neutralidad de la figura del maltratador. Evitar realizar entrevistas al círculo más cercano del maltratador que indiquen que es una buena persona.
- 4 Evitar el uso de detalles morbosos sobre las armas utilizadas o la forma en que la mujer fue asesinada, dejando de lado el sensacionalismo
- 5 Dejar claro que la violencia de género es un problema estructural de nuestra sociedad que atenta contra los derechos humanos. La causa real de esta violencia se encuentra en el machismo y el patriarcado.